163K122

Kalismani, Simḳāh

~~kil'alit~~ Kill^{a}lē haddiḳdūḳ

הקדמה אמר המגיה

מודעת זאת בכל הארץ כי כל לשון ולשון אדניה
הטבעו על יסודי כלליה אשר בהן תבנית על
מכונתה, תתבונן ותכונן יצייר שיטה נאה, ומוצאה
ומובאה על נכונה, דבר דבור על אופניו שוה לכל
העמים, וכל הרוצה ללכת אליה יבוא עליה ולשון
עלגים תמהר לדבר צחות, ואם כה יאמר על לשונות
הנכריות מי לא ידע כי לא תגרע מכל [illegible] לשוננו
הקדש כי נכבדות מדובר בה, לה משפט הבכורה מעולם
נצבה מראש מקדמי ארץ מימי קדם קדמתה, בה דבר
צור ישועתינו, אל אלהי אבותינו הקדושים הן אלה קצות
שבחיה ומי ימלל כל תהלותיה כי רבו מספר אם כן
אפוא לא יוכל ספרן זה להתמנות בה, כי לא ידע לה
כללותיה אמתיים, כלם נכוחים למבין וישרים
למוצאי דעת בם יבינוה ויוכלו לדעתם, אלה הם
כללי הדקדוק אשר הבינו אנשי השם אשר מעולם
אשר בבינה חקרום ובחכמה דרשום ולעיני כל העמים
הביאום אל קרית ספר ומי רעה יבינו שמועה
לגמולי מחלב עתיקי ~~משדים מכן~~ אומר ואין דברים
בלי נשמע קולם הגדילו בם עצמה הפליאו תושיה
להבין כל קרי וכתיב נשגבו מאד בעיני כל בשר
ספרי הראב״ע והרד״ק אין ערוך להם ואין בהם
נפתל ועקש ועל ידם המקנה אברהם נשא דגלו
ומי נרך ריבו בערוגות בשמין צפר״א ארקיולטי ז״ל
אשר אין נחקר תכן כלליה כוללים ואין נסתר
מחמתו ולא חסר כל בר אך מקור הניבו לו [illegible]

כי בינותי בספרים האלה וראה ראיתי כי זה מקצר ונעלה ,
וזה מרחיב דבורו יותר מראוי , המעשיר המסיר ולא ימצא
התלמיד לרוות בו צמאו ויספר רי מספרו והמרבה העריך
אחרון תתבלבל בם שלשת המתבוננים ועלבתי ארחות דרכו ,
ומרוב המושג לא ישיג המשיג האמת ותלמודו לא מתקיים
בידו עפרש נמלא פי [illegible] לא רק להשכות
דבריהם עם נכון [illegible] עלותה הדרכים הראויה והצריכה
לתלמיד המתחיל להתלמד לבן [illegible] אלהים לידו
בהיותי עצבי על הנפת עשרים וארבע מצוה מוררת
לשבות תלמידים הנשבעים ועל רגליהם יתנו כעדרי
בני ישראל יצ"ו , ולהשקאת תשוקת ה' עד בן המביר ,
הנבלה אשר דב כנגלים [illegible] המובחר כמה יצאך
מלה אשר במצותנו [illegible] לקרשה , שנסתי את
מתני ועזרתי ומצאתי לחבר ספר המדקדוק הזה מלב
סדר נכון טוב , ומושכל ללמוד וללמד לשוננו הקדוש ,
כל דבר ודבר יבא על מקומו בהרחבה היותר הגונה
ולמען תקל המלאכה [illegible] בה הנה זה צא לפרקים ,
וב' השוב יפתח לב הקוראים בו להבין ולהשכיל וזה
[illegible] להצעשרן לעשות [illegible]
[illegible]
אמן אלהי ותברך א'

מן האותיות פרק א׳

אותיות לשון הקודש הם כ״ב ואלו הם א ב ג ד ה ו ז ח
ט י כ ל מ נ ס ע פ צ ק ר ש ת · וחמשה מן
האותיות הללו הן מכפלות ונקראו כן מפני שמשונות
בצורתן והן אותיות כמנפ״ץ כי לא לבד נכתבות בצורה
הנ״ל כי גם נמצאות בצורה ך ם ן ף ץ הראשונות נקראו
פשוטות · והשניות נקופות הפשוטות תבאנה בראש ובאמצע
התיבות ולא תבאנה בסופן · והנקופות לעולם תבאן
בסוף התיבות ולא בראשן ובאמצען

בעלי המספר לקחו חמשת אותיות הללו הנקופות לחשבון
המאות כאשר תראה בהמשך בס״ד לשער המספר
מלבד זה אין חילוק בין הנקופות לפשוטות

אות אחרת היא גם כן כפולה אף על פי שלעולם צורתה
אחת היא והיא הש׳ שהיא כפולה במבטא ותחלק
ע״י נקודה שיבא על א׳ מראשיה שאם יבא על ראשה
הימני אז נקראת שיבולת או ש׳ ימנית כמו ש׳ ואם יבא
בראשה השמאלי נקראת שיבולת או ש׳ שמאלית ומתבטא
כמבטא סמ״ך עצמה ואו הנא שצריך להזהיר בה כי
יש הבדל גדול ביניהם כאשר תראה מן ההבדל בלשון
במשמעות המלות

כל האותיות הללו מוצאן במבטא ויש להם חברה (כמו
אש קונסאנטיש בלעז)

ד׳ מהאותיות הנ״ל הם לפעמים נחות ולא תשמענה
במבטא והן אותיות אהו״י ולכן נקראו אותיות הנחות
מתחלקות האותיות ראשונה לחמשה כתות כפי מוצאן
הכת הראשונה היא מאותיות אחה״ע הנקראות

אותיות

כללי הדקדוק

אותיות גרוניות כי מוצאן מהגרון · ושנית האותיות בומ״ף
אשר מוצאן מהשפתים · ושלישית האותיות גיכ״ק שמוצאן
מן החיך · ורביעית האותיות דטלנ״ת שמוצאן מן הלשון ·
וחמישית האותיות זס״שרץ שמוצאן מהשנים · ונוהג חקרו
כי אותיות אשר הנה ממוצא אחר תתחלפנה בלשון
לפעמים ובאו כמו [illegible]
מתחלקות שנית האותיות בשרשיות ושימושיות
השרשיות הם י״א והן אותיות חט״ ספר״
גז״ע צד״ק אשר לעולם תבאנה לשרש בתיבה ולא
לשרתה והשימושיות בתוכן הן י״א אותיות מש״ה וכל״ב
איתן אשר תבאנה לשמש בתיבה גם כי תוכלנה
לבא לשרשה

מתחלקות ג׳ לאותיות דגושות ורפויות ובעלי הכפל
שפעמים דגושות ופעמים רפויות הדגושות
הם אותיות ט״ס שק״ץ נז״לימ אשר לעולם נשמע בהם
הנקוד הנקרא דגש שבתוך האות גם כאשר בא אשר
הנקוד הזה נדבר במקומו הראוי · והרפויות הנה אותיות
אהח״ע״ר כי לא יקבלו הדגש כי אם פעמים מועטות
ככי המסרה · ואותיות הכפל הן אותיות בג״ד כפ״ת
אשר גם מהנה נדבר במקומו בס״ד

מתנועות פרק ב׳

התנועות מתחלקות לגדולות וקטנות והשבים הגדולות
הן חמש כינוי [illegible] או קמץ צרי חירק
יוד אסרון · חולם ושרק · נקראו גדולות מפני שתנועתן
גדולה מאחרות ותשמע לעולם אות נחה
אחריהן כנותי נראית פעמים נעלמת

תנועות

כללי הדקדוק

תנועות קטנות הם גם כן חמשה היינו אַ אֶ אִ אָ אֻ
פתח סגול חירק בלי יוד אחרין וקמץ חטף
קבוץ, או שלשה נקודות ונקראות קטנות מפני
שתנועתן קטנות מן הגדולות ולא תשמע אות נחה
אחריהן ולכן זאת לא תבא בתיבה לעולם בשבילן ״

החטפים שנקראו גם כן משרתים הם ארבעה היינו
אְ אֲ אֱ אֳ שוא, שוא או חטף פתח חטף סגול
וחטף קמץ אלו נקראו חטפים יען קריאתם חטופה ולכן
כשהם נשים לא תבא לעולם אחריהן אות נחה וכן
לא יוכל לבוא לעולם תיבה במקרא מתנועות האלה
לבדן אם לא יתחבר אליהן אחת מהתנועות אחרות
או גדולות או קטנות ״ ״ ״ ×

מקמץ חטוף פרק ג״

ראו ראינו כי הקמץ הוא בתנועות גדולות ובקטנות
גם כן אחת ישתנה בשמותיו יען כי כאשר
הוא תנועה גדולה יקרא קמץ רחב וקריאתו נושה
לפתח וכשהוא תנועה קטנה נקרא קמץ חטוף וקריאתו
נושה לחולם אך היא חטופה להכיר ולהבדיל זה מזה
נתנו הכללים הראשונים במלת חשמ״ך איננו ״ ״

ח״

חזק כן נקרא מהמדקדקים הדגש והכלל השני
הוא זה כי בבא בתיבה אות קמוצה ואחריה אות
דגושה אותו קמץ הקודם הוא חטוף דה״מ כָּל תכולות
מעשה ידי אָמָּן וזולתם מן הכלל מלות שָׁמָּה לָמָּה
יָמָּה אָנָּא נולדות בָּתִּים גם כי בם הקמץ הקודם
לדגש הוא רחב ״ ״ ״ ״

כללי הדקדוק

ט״ שוא נח כללו, קמץ הקודם לשוא הוא חטוף ר״ל
פָּקַדְתִּי נפקדתי, ואם יבא אחריו שעמד אז נעשה בינוני
הוא רחב ר״ל חָכְמָה מאשר יָכְלוּ קום ״ וכו׳

מ׳ מקף והוא קו קטן בין שתי תיבות כזה וכללו הוא
כי אם יבוא הקמץ בסוף תיבה ואחריו יבא המקף
אזי קמץ הוא חטוף כמו כָל - אשר יוסף לֶאֱכָל - לחם,
ויוצאים מכלל הזה יָד - עָם - כי לעולם הם בקמץ
רחב וכן אם תבא אות נחה אחר הקמץ אז תפתח
הנעיה כמוכן הקמץ יהיה רחב ר״ל קְרָא - נא
אֲבָרְכָה - נא תָּן - לי:

נ׳ נחי עין ק בפולים כללים יקרה בשרשים הנקראים
בשמות הנ״ל בעתיד התוסף
לעבר בסיבת ו׳ ההפוך אז בבנין העתיד, אך לנערים
אשר עדיין לא הגיעו לדעת השרשים צריך
ללמדם כללים הללו בדרך אחר להרגילם בקריאה
והוא זה כל מלה שמתחלת בוו פתח, ונשוא קמץ
בסופה והטעם בין קמץ לקמץ ואות אחרונה היא
נחה (או שאינה נח) הנחות קמץ השני הוא חטוף
ר״ל וַיָּקָם - וַיַּעֲמֹד ״ וכו׳

כללי השוא פרק ד׳

הַשּׁוא לפעמים הוא נח ולפעמים הוא נע להכיר
הנע נתנו ה׳ כללים הראשונות באותיות א׳ ב׳
ג׳ ד׳ ה׳ וזהו פירושם ״ ״ ״ ״ ״
א׳ ר״ל ראשון היינו כל שוא שהוא ראשון לנקודות
הבאים בתיבה הוא נע לעולם ר״ל בְּרֵאשִׁית שְׁמַע,

ב׳ רוצה

כללי הדקדוק

ב" רוצה לומר שוא שנה או שני שואים כי אם יבאו שנים
שואים באמצע תיבה זה אחר זה השוא השני נע
לשעשר ר"ל יִשְׁמְרוּ וַיְשַׁפְּכֵךְ ; אמרנו באמצע תיבה כי
בתחלת כל [illegible] כי לא יבואו לעולם ואם יבואו בסוף
תיבה בזה מחלוקת גדולה בין המדקדקים ומבעלי
אחרים [illegible] שניהם נחים ר"ל [illegible] ודומיהם
ג' רוצה לומר גדולה היינו תנועה גדולה והכלל הוא
כי כל שוא הבא אחר תנועה גדולה הוא נע ר"ל
אוֹכְלִים [illegible] אם יקרים לשוא שנים התיבה
הוא נע כמו [illegible] וכן הוין שורק בראש התיבה
תנים השוא הבא אחריו ובתנועה קטנה תחשב ר"ל
וּפְקוֹד נגן [illegible]
ד' רוצה לומר דגש יורה כי כל שוא בדגש הוא נע
ר"ל תְּקַדֵּשׁ ה' [illegible] ואם הוא באות אחרונה או
הוא נע כמו שְׁמַעְתִּי
[illegible]ה לומר הדומות ובכלל יהיה כי בבא שני אותיות
דומות בתיבה או אחר או השוא בראשונה הוא נע
ר"ל הַלְלוּ רַנְּנוּ אכן קצת המדקדקים אמרו כי בהיות
יבא שוא כתם בראשונה בתקון שוא ותשפטם הַלְלוּ
רַנְּנוּ
מהנאמר תבין ותשכיל כי השוא יהיה נע אחר תנועה
קטנה ואחר וו שורק בראש תיבה ובסוף תיבה
נסתר יהיה הדגש בתוך האות עצמה שואית ואחר
תנועה גדולה ואם התיבה מלעיל
[illegible] כי שוא אחר הטעם הנקרא געיא אותה הוא נע
גם בבואו אחרי תנועה קטנה ר"ל [illegible] אותו

תן הדגש

כללי הדקדוק

מן הרגש נדבר בהגיענו באר בטעמים כי שם מקומן
הראוי כמזכיר ולא כמותיר אותו-לאמר כי טרם
העבירנו להתחיל לכללים הבאים יסודי-לו הפרקים
הנ"ל השייכים לקריא[illegible]את ושתים עד שיהיו—
שגורים בפיו , ואחר כך יבחננו בקריא[illegible]ר הבין
בכללים ובפרט בקמץ חטוף ובקריאת השוא כדרכי
פעמים עד שתהיה בפיו קריאה נאמנה ,, ,,,

מחלקי הדבור

ארבעה המה חלקי הדבור העברי היינו שם כנוי פעל
ומלה , ועתה נבאר אותם אחד לאחד ,, ,,

מן השם פרק א"

השם הוא תיבה מורה על עצם הדבר ואיכותו ר"ל עִיר
זָכָר משתנה השם בשביל המין ובשביל המספר
ובשביל הסמיכות מיני השמות יהם שלשה היינו מין
זכר מין נקבה מין שוה לזכר ולנקבה המספר נראה
מתחלק לג" היינו מספר היחיד מספר הרבים ומ[illegible]
השנים , ,, ,,

המין נכר בשם משלשה דברים , היינו - מהשתנות
השם מסוף השם , ומקרבו השם , ומהשתנות
השם נכר שהוא זכר ,, ,, ,,

ראשונה אם הוא מורה עצם לזכר ר"ל דָוִד שְׁלֹמֹה -
וכיוצא בהם ,,,,

ב" אם הוא מורה איזה תואר לזכר ר"ל מֶלֶךְ שַׂר עֶבֶד
ג" כל שם נהר או נחל ר"ל פִישוֹן חִדֶּקֶל ,, ,,
ד" שמות ההרים ר"ל סִינַי כַּרְמֶל ,, ...
ה" שמות [illegible] השנה ר"ל נִיסָן אֲדָר ... וכן
זה מורה מין הנקבה ,, ,,

א"שר

כללי הדקדוק

א" שם שנקבע לנקבה דרך משל רחל לאה

ב" התואר לנקבה דרך משל מלכת שבא

ג" שמות המדינות דרך משל כנען אפריקא

ד" שמות העירות דרך משל חברון ירושלים

ה" שמות אברי הגוף ר"ל יד רגל לשון

ורובותיהן, ואלה יהיו מין סוג שוה לזכר ולנקבה

א" שמות הבעלי חיים שאין להם שם פרטי לזכר ולנקבה

לנקבה ר"ל שנה [illegible]

ב" שם המספר מעשרים ומעלה ועשרים בכלל X

ג" רוב השמות שאין בהם [illegible] כמו אש [illegible] תוסף

השם ניכר הסוג באופן זה יהיה מין הנקבה

א" כל שם שסופו חירק ואחריו ת' ר"ל תכלית

ב" אם יהיה סופו שורק ואחריו ת' ר"ל מלכות

ג" אם נקוד האחרון סגול ואחריו ת' וטעם המלעיל תחת

הסגול דרך משל אמת

ד" כל שם שסופו קמץ ואחריו ה' וטעם המלרע תחת

הקמץ ר"ל צדקה שמחה

ואם לא יהיה סופו באלו הארבעה שאמרנו עם כל זה הוא

זכר אבל לא נוכל לתת לך כלל אמתי אם הוא

זכר או נקבה והיה נזכר או מתואר הבא אחריו או

מפעל אשר יחובר לו

מדרכי השם ניכר [illegible] כי הזכרים בדרכי סופם

[illegible] חירק נקוד ואחריו ר"ל דברים [illegible]

סופם חולם ואחריו ר"ל נקבות אך [illegible] על הרוב

ולא לעולם כאשר נבאר לפנים

חלוק השמות פרק ב"

השם נחלק לעשרה ראשים ואלה הם א' זכר וא' נקבה

אשר

כללי הדקדוק

א" שם עצם הוא הנופל על איש ואשה, מלאכים בהמות מדברות חיות נבחרות ולא יצדק בו סר"כ"ב היינו סמיכות רבוי כנוי ידיעה ובנין אשר נזכרים כלם במקומם הראוי

ב" שם המקרה הנאמר על דבר שאין לו מציאות בפני עצמו כמו חכמה ושררות

ג" שם התואר אשר יתואר הנעצם באיכותו ולבדו לא יורה הדבר כלל בלתי הנעצם עמו ר"ל שחור טוב ונמצא באלה

ד" שם היחס המיוחס לאדם על ביתו או ארצו כמו עברי מצרי

ה" שם מצטרף הוא המורה צירוף עם זולתו כמו אב או בן שלא יקרא אב אם אין לו בן, ובן לא יקרא בן אם לא היה לו אב וכן אחר ראשון ושני ונמצא בם

ו" שם משותף הוא שם שיש לו יותר מהבנה א' ר"ל עין שנאמר על י"ד ענינים כידוע

ז" שם נרדף הוא השם שישלו דברים כולם מורים על ענין א' כמו שֶׁמֶשׁ חַמָּה יָרֵחַ לְבָנָה

ח" שם הנעדר אינו מורה כי אם העדר דבר אחר ולא יוכל הוא והפכו להיות בנושא אחד כמו חֹשֶׁךְ שהוא העדר האור ודומהו

ט" ש[illegible]ורה דבר מה כמו כִּסֵּא סֵפֶר ונמצא בו ונבדל משם העצם ממה שיצדק בו סר"כ"ב כאמור למעלה

י" שם המספר מורה על המספר כמו אחד, שנים ובהותו נמשך למלקים המשה נדבר ממנו בפני עצמו

עצמן שרש יצא מהשמות ״ ״

פרק הנ״ל של אלוף השם ויכול המלמד ללמדו לתלמידיו
אחרי צאתם מכל כללי הדקדוק שלא לשבש דעתם
בראשיתם אך יבינם מעכשיו מבין שם העצם ומהן
שם התואר ושם הדבר ומילות והותר אותם
שמוכן פה בהיותו מדברים מהשם ״ ״ ״

משנוי השם פרק ג״

השם ישתנה [illegible]כר יתיר לנקבה יתירה אם הוא שם
תואר ויען שם דבר ושם העצם לא נוכל להעתיקם
מזכר לנקבה או מנקבה לזכר כי תמיד ישארו מה שהם״
אך התואר אשר ישמש לזכר יהפך לנקבה בזה האופן אם
תנקד אות אחרונה של שם זה זכר בקמץ ותבא
אחריה ה׳ נחה ר״ל מן טוב טובָה מן רע רעָה ״ ״
ישתנו גם כן נקודות הזכר בהתהפכו לנקבה ותשמור
בזה כללים הבאים ״ ״

קמץ נקוד קודם לאחרונה יהפך לשוא ר״ל גָדול גְדולָה
יָשָׁן יְשָׁנָה ולפעמים בהיות גרונית לשוא פתח ר״ל חָכָם
חֲכָמָה ״ ״

כל שם זכר שניקודו אחרון סגול ואחריו ה׳ יהפך הסגול
לקמץ ובכל שנוי אחר יהפך לנקבה ר״ל יָפֶה יָפָה
רוֹעֶה רוֹעָה ״ ״

אם נקוד אחרון חירק ואחריו יוד יצא לנקבה עם הוספת
תיו במקומו ר״ל עִבְרִי עִבְרִית עִבְרִי עִבְרִית ונוכל גם
כן לשנותם בדרך אחר ר״ל עִבְרִי עִבְרִיָּה עִבְרִי עִבְרִיָּה
וכן דומיהם ״ ״ ״

שמות שהם על משקל קֶטֶל סגול האחד יהפך לפתח
והשני לשוא ר״ל מֶלֶךְ מַלְכָּה ״ ״

כאן יוכל המלמד לתת לפני התלמיד שמות זכרים לשנות
בשמות להביאם לנקבות כפי דעות עיניו ולשנותן
גם כן לחבר אחד השם דבר בשם התואר ויותר טוב
אם יצריכם לפניו בלשון אחרת להביאם לעברי מעצמו
וירא אם יסבירו במעשה ובשינוייהם הנ"ל ובמאמרים אשר
השתמשנו וניכרים אם שנבא יוצא מלפנינו כמעט ושתים
עדי שיצאו מלפניו דברים כהויתן ואחר [illegible] למדנו
להביא שם יחיד לרבים בכללים הב[illegible] ״

שם יחיד נוכל להעלותו למספר הרבים בין לזכרים
בין לנקבות וזה בין שהוא שם דבר ובין שהוא שם
התואר, ונשלל מזה רק שם העצם אשר בולא יצדק הרבוי
כאשר אמרנו למעלה אלא ישאר לעולם יחיד כמו שהוא ״״
היחיד זכר נהפך הוא לזכרים רבים בהנקד אות אחרונה
שבו בחירק ואחריה בהוסיף יוד ומם ר"ל טוב
טובים רע רעים ״״

ישתנה גם כן נקודתיו בלשון זה קמץ צירי נקוד ראשון
נהפך לשוא ר"ל זָקֵן זְקֵנִים פָּקִיד פְּקִידִים והשמות
עם סגול הסגול הראשון יהפך לשוא והשני לקמץ דרך
משל מֶלֶךְ מְלָכִים, יֶלֶד יְלָדִים. ואם אות הראשונה
גרונית לשוא פתח ר"ל חֶבֶר חֲבָרִים, עֶבֶד עֲבָדִים
וכן שני פתחין הבאים בשם תחת שני סגולין בכלל
האות השנית שהוא גרונית ה"א יהפך לשוא והשני
לקמץ ר"ל נַעַר נְעָרִים, ונמצא מן בַּעַר בְּעָרִים ״
החולם עקור קודם לאחרון אם אחריו יהיה סגול או
פתח יהפך לשוא כמו מן [illegible] ואם
האות גרונית יהפך לשוא מחובר ר"ל אוֹמֶר אֲמָרִים
אוֹהֶל אֳהָלִים ונמצא גם כן אוֹהָלִים ״ ״

פתח

כללי הנקוד

פתח יורד סוף אחריו יהפך שבא לצירי ר"ל זֵית זֵיתִים
אֵיל אֵלִים ׳ ועולים מן הכלל תֵּשַׁע תְּשִׁיעִים ׳ חֵיל חֵילִים
בֵּית בָּתִּים ״ [illegible]
קמץ נקוד האחרון על הרוב ישאר ׳ ואחר כך לפעמים
יהפך לפתח ר"ל אֹזֶן אָזְנַיִם [illegible] ״ ״
צירי נקוד אחרון יהפך ל[illegible] ר"ל [illegible] [illegible] ׳ ואם
[illegible] יחשב כבוד [illegible] החסרים יהפך לחירק [illegible]
אחריו ר"ל [illegible] [illegible] ׳ [illegible] ׳ [illegible] קמץ
[illegible] ישאר ולא ישתנה ׳ וכן צירי [illegible] לא ישתנה
ר"ל [illegible] [illegible] ׳ כי ב׳ שואים בראש תיבה לא יתכנו וכן
ישאר בתיבות [illegible] אחר [illegible]
מקבלות [illegible] ר"ל [illegible] [illegible] מן [illegible] [illegible] ויצא
מן הכלל ״ ״ ״
חולם נקוד אחרון לפעמים נהפך לקבוץ ודגש אחריו
ר"ל [illegible] [illegible] וכן השורק ר"ל [illegible] [illegible]
[illegible] נהפך לחולם [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
כל שם שסופו סגול והא אחריו נהפך הסגול והא לחירק
[illegible] ר"ל יָפֶה יָפִים ״ ״ ״
חירק [illegible] השם בנוסף מם לרבה נהפך לרבים
ר"ל עִבְרִי עִבְרִים ׳ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
סימן הרבים [illegible] וכן [illegible] אבל [illegible] [illegible]
[illegible] ויצא מן הכלל [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ״ ״
[illegible] שם [illegible] [illegible] [illegible] בסוף סימן לרבים [illegible]
שָׂרִי הָרִי [illegible] במקום שָׂרִים הָרִים [illegible] ״ ״
נביא מספר היסוד [illegible] לשנים בהוסיף לשם היסוד
פתח בסופו ואחריו [illegible] חירק [illegible] ר"ל מן [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] ושני התנועות הוא כמשפט
[illegible]

כללי הדקדוק

דומה לשני הנופל בהביא שם היחיד לרבים כמו
שאמרנו ״ ״ ״

ואלו הם הכללים אשר נתן להביא שם היחיד זכר
או נקבה לנקבות רבות ״ ״ ״

יצא השם לנקבות רבות בהטיל לו בסופו וו תיו ואחרי
תו [illegible] ישוב [illegible] קודות יתהפכו כמו
שאמרנו למעלה בדבר הזכרים ר"ל חֶרֶב חֲרָבוֹת יֶתֶר
יְתָרוֹת, גֹּרֶן גְּרָנוֹת וכן האחרים ״ ״ ״

שם נקבה אם סופו ה' או ת' תחתיו יבאו אותיות ות
ר"ל צְדָקָה צְדָקוֹת, עֲטֶרֶת עֲטָרוֹת ״ ״

ואם הוא משני קמצין ה"א ישאר ואשר יפול ר"ל צָרָה
צָרוֹת ויצא מן הכלל אָמָה שר"ל שפחה שיהפך
לאֲמָהוֹת ״ ״

שם שהוא במשקל שִׁפְחָה ברבוי ישוב במשקל צדקה
ונעשה שְׁפָחוֹת ר"ל לִשְׁכָּה לְשָׁכוֹת ״ ״

השניים יהיו כמו הזכרים ר"ל יָרֵךְ יְרֵכַיִם ולרבא
[illegible] בסוף היסודות תתהפך למו כמו צבא צבאים
ונמצא מן אותה אותיות מורכב כמרבוי הנקבות
[illegible] נמן השניים ״ ״

אמר המחבר ידוע תדע קורא נעים כי כל אלו הכללים
אשר שמתי לפניך הלאה כפי אשר יקרה בשמות
על הרוב וידעתי גם אני כי רבו כמו רבו השמות
היוצאים מן הכלל ואם השמטתים מלהביאם [illegible]
לנפש [illegible] הכשרה הביאתני לדרך א להציל
המתלמד מן השבוש ועל המלמד מוטל להרגילו בלשון
כי מן ההרגל יבא לבב חכמה והוא לבד יצילהו
משגיאות ״ ״

וכה

כללי הדקדוק

ופה אודיעך כי נמצאים שמות אשר הם מספר היחיד
לעולם והם שמות העצם לאדם או העצם —
ונראים במספר היחיד ר״ל דוד חברון · המתכות לעולם
נמצאים במספר היחיד גם כן כמו זהב כסף · וכן שמות
משקים ר״ל יין וחלב ·· ולפעמים שֶמֶן שנמצא ג״כ
ברבים עם כי בדברי רז״ל נמצא יינות ולשון תורה לחוד״
ויש אשר יהיה במשקל השנים לעולם ר״ל מים שמים
ודומיהם ״ ״ ״

ויש אשר יהיה במספר היחיד זכר וברבים סופם כנקבות
ר״ל אב אבות · והפכו שם היחיד נקבה וברבים
כמו הזכרים ר״ל עיר עָרים ״״
ויש אשר פעמים באים בזכרים ופעם בנקבות ובאלו המדברים
באלו צריכין אנו למודעי מן ההבדל אשר עכ״ב אמרו
המדקדקים כי המספר לא יוגד השם אם הוא זכר או
נקבה אמנם יתנכר משם התואר הבא עמו או מן
הפועל אשר יתלוה לו ״ ״״

משם המספר פרק ד״

שם המספר הוא שם המורה על מנין ונחלק אותו
לנפרד ולמצטרף ״ ״ ״
הנפרד הוא נחלק לזכר ולנקבה · ולמופסק וסמוך
והא לך סדרן ״ ״

זכר		נקבה	
מופסק	סמוך	מופסק	סמוך
אֶחָד	אַחַד	אַחַת ובאמצע וסוף אֶחָד	אַחַת
שְׁנַיִם	שְׁנֵי	שְׁתַּיִם	שְׁתֵּי
שְׁלֹשָׁה	שְׁלֹשֶׁת	שָׁלֹשׁ	שְׁלֹשׁ
אַרְבָּעָה	אַרְבַּעַת	אַרְבַּע	אַרְבַּע

חמשה

חֲמִשָּׁה	חֲמֵשֶׁת	חֲמֵשׁ	חֲמֵשׁ
שִׁשָּׁה	שֵׁשֶׁת	שֵׁשׁ	שֵׁשׁ
שִׁבְעָה	שִׁבְעַת	שִׁבְעַת	שֶׁבַע
שְׁמוֹנָה	שְׁמוֹנַת	שְׁמוֹנֶה	שְׁמוֹנַת
תִּשְׁעָה	תִּשְׁעַת	תֵּשַׁע	תְּשַׁע
עֲשָׂרָה	עֲשֶׂרֶת	עֶשֶׂר	עֲשַׂר

דע כי במספר אַחַת לנקבה יתחלף לפעמים במופסק אֶחָד עם פי להתהלכם באתנח וסוף פסוק שהם שני טעמים מפסיקים כאשר תדע בע"ה ולא כן נמסר במסורה ונמצאת כיוצאות מן הכלל ״ ״

וכאשר יתחברו השמות הנ"ל המספרים הנקראים האחדים לעשרה יהיה כן משפטם ״

לזכר	לנקבה
אַחַד או עַשְׁתֵּי עָשָׂר	אַחַת עֶשְׂרֵה או עַשְׁתֵּי עֶשְׂרֵה
שְׁנֵים עָשָׂר	שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה
שְׁלֹשָׁה עָשָׂר	שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה
אַרְבָּעָה עָשָׂר	אַרְבַּע עֶשְׂרֵה
חֲמִשָּׁה עָשָׂר	חֲמֵשׁ עֶשְׂרֵה
שִׁשָּׁה עָשָׂר	שֵׁשׁ עֶשְׂרֵה
שִׁבְעָה עָשָׂר	שְׁבַע עֶשְׂרֵה
שְׁמוֹנָה עָשָׂר	שְׁמוֹנֶה עֶשְׂרֵה
תִּשְׁעָה עָשָׂר	תְּשַׁע עֶשְׂרֵה

מעשרים ועד מאה שוה לזכר ולנקבה ולסמוך ולמופסק
ומספר מֵאָה בהסמכו יבא אז תיו מְאַת
ואֶלֶף הוא ג"כ שוה לסמוך ולמופסק אך אַלְפַּיִם הוא מופסק
ואַלְפֵי הוא הסמוך ולמספר המורה עשרה אלפים
נאמר

כללי הדקדוק

נאמר ריבוא רְבָבָה אלא ישתנה בסמוך אבל ברבוי יאמר
רבואות או רבו או רבות ״ ״ ״

הימים והשנים עד עשרה ועד בכלל יבאו בלשון רבים
שְׁלֹשָׁה יָמִים שָׁלֹשׁ שָׁנִים ומשם והלאה ביחיד ר״ל
חָמֵשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנָה אַרְבָּעִים יום, ודרך הכתוב בשנים
לשום שנה בין מספר למספר אֶלֶף שָׁנָה וְעֶשְׂרִים
שָׁנָה וכולי ״ ״ ״ ״

כשיחוברו העשרות עם האחדים על הרוב יהיו האחדים
קודם אַחַד עָשָׂר, ומהעשרים ומעלה
הסימן הוא אֶחָד וְעֶשְׂרִים, ולפעמים יקדמו העשרות
אַרְבָּעִים וּשְׁתַּיִם ״ ״ ״ ״

וכאן ראוי לדעת כי המספר נחלק לאחדים ועשרות
ומאות ואלפים ורבבות ואותיות האלף בית הם
משמשים לנו לרשום האחדים והעשרות והמאות כדרך
זה ״

האחדים א ב ג ד ה ו ז ח ט
העשרות י כ ל מ נ ס ע פ צ
המאות ק ר ש ת ך ם ן ף ץ

וסימן אלף הוא אלף במלואה או אלף כזה (א׳) מחובר
עם מאות תת״ר ובן האחדים והרבואות כבר
כתבנו למעלה מזה ועתה נדבר משם המספר המצטרף
והוא ראשון שני וכו׳ ״ ״ ״
ויקרא מצטרף בהצטרף ראשון לשני וכן כלם וזה משפטו ״

לזכר	לנקבה
ראשון	ראשונה
שֵׁנִי	שֵׁנִית או שְׁנִיָּה
שְׁלִישִׁי	שְׁלִישִׁית

רביעי	רביעית
חמישי	חמישית
ששי	ששית
שביעי	שביעית
שמיני	שמינית
תשיעי	תשיעית
עשירי	עשירית

ומשם והלאה ישמש שם המספר הנזכר לאחור למעלה

ממקרי השם פרק ה"

השם ששה המה מקריו אשר יקרו לו ואלו הם פועל נולד או סמוך, נתן כנוי, נקרא ונשלל ולמקצתם נתנו אותיות או מלות קטנות להורותם כאשר נבאר לפנים

הפועל הוא כאשר יהיה השם פועל הדבר ר"ל ראובן בנה בית ראובן הוא הבונה וכפועל ולמקרה הזה לא ניתן להורותו שום אות לסימן

נולד או סמוך הוא שם נולד משם אחר סמוך לו ר"ל ארץ כנען ולזה נתן ס' במלת של ויאמר ארץ של כנען אמנם בספרי הקדש רנבן בכולם השמוש סימן הזה במותר כי בכוהו דרכי הסמיכות אשר — נבאר בסוף הספר נוכל להורות מקרה הזה

ניתן הוא השם אשר יותן לו או יבואלו איזה דבר ומשרתו יהיה מלת אל או למה במקומה ר"ל נתן אל — הנער נקרא לרחל שבאה לרחל הקריאה

פעול הוא הנפעל מאיזה פעולה היינו שהפעולה נעשית בו ר"ל ראובן קבל את הספר הספר הוא הנפעל וסימנו מלת את אך לפעמים מלה זו נשמטת

נקרא

נקרא הוא שם הנקרא ותבא בראשו להבירו ה' הקריאה
כמ״ש הַדּוֹר אתם ראו ״ ״

נשלל הוא אשר באה מאתו הפעולה או הדבר ומשרת
מקרה הזה מלת מן או מ' לבדה ר״ל יצא מן
הַשָּׂדֶה שדה הוא הנשלל והא לך משל מכל מקרים
האלה ״ ״ ״

פועל דָּבָר
סמוך שֶׁל דָּבָר
נתן אֶל־דָּבָר או לְדָבָר
פעול אֶת־דָּבָר
נקרא הַדָּבָר
נשלל מִן דָּבָר או מֵדָּבָר

סמנים או משרתים האלו משמשים לכל שם בין יחיד
בין רבים בין לזכר בין לנקבה ״ ״

לשם יקרה לפעמים רבות כי תתחבר אליו אות אחת
בראשיתו בכל מקריו הששה והיא הה״א כי תתחבר
אליו בהיותו שם דבר ידוע, או שכבר נזכר לשעבר
ונקל זאת תקרא ה״א הידיעה ״ וזאת הה״א לפעמים
נגלית ולפעמים נעלמת באות המשרתת לשם במקריו
השונים כאשר נבאר ואם יבא שם העצם ושם התאר
אחריו אם תהיה בשם העצם תבא גם בשם התאר ר״ל
הַמְּאוֹרוֹת הַגְּדוֹלִים ״ ״

הא הזאת דרכה להיותה נקודה בפתח והדגש יבא
לעולם באות השם הראשונה ר״ל הַבַּיִת ״ ״ ״
אמנם לפעמים תנקד בפתח בלי דגש אחריו ולפעמים תנקד
בקמץ ולפעמים בסגול ולידע מה יהיה משפטה
בנקודות הללו שמור הכללים האלה אשר שמתי לפניך ״ ״

אם

כללי הדקדוק

אם אות הראשונה מלה שם תהיה א׳ או ה׳ נקודה בכל
נקודה שתהיה הה״א הקודמת תנקד בקמץ ר״ל הארץ
הראש וכן לפני ע׳ שלא תהיה נקודה בקמץ ר״ל העדות
ולפני ח׳ או ע׳ או ה׳ הנקודות בקמץ אז הה׳ תנקד בסגול
ר״ל החכם הערים ההרים ונמצא מן הכלל שאותיות של
הברה אחת ר״ל העם ההר נקודה ח׳ או ה׳ שלא יהיו —
נקודות קמץ תנקד בפתח בלי דגש אחריו ר״ל החמר
ההין [illegible]

ה״השאלה לא תקריב לשמות השמוש כי לא יאמר האברהם
היצחק ולא לפני שמות הסמוכות לאחרים כי לא —
תאמר ר״ל הדבר המלך ולא תבא בשם המסובר בכנוי ר״ל
לא תאמר הדברו ואם לפעמים תמצא הה׳ בתמונות
הנ״ל אז תהיה יוצאת מן הכלל או יובן חסרון שם הנושא
ר״ל הארץ. כמשן יובן כאלו כתיב הארץ ארץ כנען וכן
כתב הרלב״ג ז״ל במקרי התיבות והנשלל תבא אחר אותיות
המקרה ר״ל להאלהים מהאיש ולפעמים תבא נשללת
אחר אותיות כ״ל ב׳ כאשר נבאר בס״ד [illegible]

מאותיות השמושיות פרק ו״

אותיות משה וכלב שבעה הנה משמשים לשמש התיבות
בראשיתם ונבאר כל אחת לאחר שתמצא
[illegible]

המם תלבד היותה סימן הנשלל כאשר ראינו שאז נקראת
מם במקום מן לפעמים נקראת מם הסיבה
ופתרונה כמו מלת בגלל ר״ל משמחה [illegible] ופתרונה
בגלל השמחה [illegible]

משמעות השלישית אשר נתן לה הוא כאשר תהיה מם
היתרון ואז יהיה בהקשר שני דברים ויגבר אחד

ה״ה

כללי הדקדוק

הט״ו בראשית השמ״אשר יחשב כסות תפארת רמ״ז טוב שם.
משמן טוב

משפטה [illegible] בפרק ורבש אחרת · אמר בזאת קורם
אות האמ״רה אשר אינה מקבלת דגש ותנקד
בצירי להורות הרגש החסר ר״ת [illegible] [illegible]
חוץ עם כי האחרונה מקבלת הרגש [illegible]
מ״הקלה כי רבתי תכלל עם א׳ במקום [illegible] ובן משמעיות
אחרות אשר נתנו להם לבן השמטים

השין תשמש בראש תיבה במקום אשר [illegible] ראויה להיות
בסגול ר״ת [illegible] אלהין שאהבה נפשי [illegible]
בכתב [illegible] דבורה · ובשני מקומות בשוא [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] אלף [illegible] בקמץ [illegible] מדבר
הה״ [illegible] שתשא הא לכשתהיה ה׳ הידיעה אשר כבר פרשנו
[illegible] תשמש בראש תיבה [illegible]
[illegible] הדברים [illegible] [illegible] כל
הארץ והיא [illegible] [illegible] והיא שאלה [illegible]
[illegible] לשוא [illegible] נקודה בכתב לבדה [illegible]
את לבן [illegible] [illegible] אותיות [illegible] תשונה נקודתה ותבא
בכתב [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] נקודות
קמץ תבא בסגול [illegible] הידיעה ר״ת [illegible] [illegible]
הוא הרבה [illegible]

הה״ תשמש גם כן במקום אשר [illegible] [illegible] במקום
אשר [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] לדבר [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] נקודתה [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] שתשא בראש תיבה לתשובה [illegible]
[illegible] רק השמות הראשונים [illegible] לבא לעבר

הדבורים אשר באחת מאלה הבנין שהוא העבר לעתיד והעתיד
לעבר ונ"ב תקרא או וו החבור או וו ההפוך
וו החבור תנקד בשוא כי כן היא נקראת האמתית —
אמנם תשונה בגלל סבות הבאות אשר הנה קרס
את שוא או תנקד בשורק כמו והלב וקבוש וכן קודם אותיות
בומ"ף ר"ל ובלק ומשה ופרעה אמנם לפני יו"ד שוא
תנקד בחירק והוא תשוב נקודתה ר"ל ויהודה ובבואה לפני
החטפים תנקד בנקודה אשר תחבר לאותיות ואשר ואב
ואמת וכן לפני תיבות היה חיה תנקד בסגול תחת שורק
כאשר והיה וחיה
וו ההפוכה עבר לעתיד תנקד על הרוב בשוא ובשורק
לפני שוא ולפני אותיות בומף כמו ופקדתם וכבשה —
וכבדתי ובחירק בתיבות ויהיו וחיו ולפני אות גרונית
הנקודה בשוא כמו תנקד בפתח ר"ל ועשיתם ולפעמים
בקמץ ר"ל ואמרתם וראיתם הבנין מזה כשהתיבה
מלרע ולמלעיל אשר היא מלעיל תהיה וו החבור ולא ההפוך
הבנין כמו ושבתי אל לבי אמרי בשתיבה מלה זעירה —
אחריה ובאתנח וסוף פסוק כי ברב במלעיל תהיה ההפכה
ר"ל ואכלת ואכלת ושבעת ובעבר אשר עבר תהיה
גם וו החבור כמו ויבדל ויעשה
והמתהפכת עתיד לעבר תנקד בפתח כמו ויצא ובקמץ
לפני א' ר"ל ואעש
אומר אני שכללי הוא המהפכת וכל המלות להבינם —
במלות אחרי הכללים כי שם מקומם להבינם
והשב ואם הנשאים כאן נקרא נקראתי חבור וו
החבור אמת ה

הכף

הכף מה הוא אות משרתת בראש תיבה תשמש לדמיון
והשואה ר"ל כשמן הטוב׳ ותשמש לכענין ד׳ לתכלית
הלשון בשני הדבורים הנרדפים ר"ל כאשר כאמן באה
שנית לשיעור קירוב הדבר כמו כאלפים איש׳ באה
שלישית לאמתת הדבר כמו כשלשים ששה איש [illegible]
רביעית להורות הזמן ר"ל ועתה כבוא משפט נקודתה
להיות שוא נקודה שוא שוא אחר היאירך ולפע׳ יור
שלא כאשר אחריו בעת הסבור נכמו בן לפני המשכים
כמו כין עצמה וגו׳
ואם תורה ה׳ הידיעה אחריה או תנקד במשפט ה"א הידיעה
עצמה ולפעמים היתה באה בתיבה הפ"א ר"ל כבהן וכמו
בן קודם אותיות אהחע"ר תהיה במשפט ר"ל כאחר •
כאמר כרשע וגו׳
הלמד תשמש ראשונה כאשר ראינו לסמן המתן במקום
אל ב׳ תשמש במקום בשביל ר"ל אמר פרעה לבני
ג׳ תשמש לכענין לסמן הנפעל במקום את ר"ל ויקם
רב ש[illegible] לירמיהו׳ ד׳ תשמש במקום על ר"ל כל
הבל ה להבה כלום אמר תואב׳ ה׳ תורה לכענין
סימן הממית במקום של ר"ל ליה הארץ ומלאה ו׳ תשמש
במקום ב׳ ר"ל בוקר אתה לבן ישי כמו בבן ישי וגו׳
משפט נקודתה כמו הכף עצמה אין לעשות מתנה יותר)
ושמאל ועם אחריה תסמוך ה"א הידיעה כמו אחר
הכף ותשנה בנקודתה וגו׳.
הבית תשמש במקום עם ר"ל בחרבי ובקשתי נקראת
בית הכלי׳ ב׳ במקום מן כמו והנותר בבשר
ועלמה ג׳ באה בית המקום ר"ל מי כאהל׳ בבינונית
באה להורות הזמן כמו בתחלת עליון ה׳ תבא במקום
בעבור

כללי הדקדוק

בעבור כחו המפעיל בפעולה ולפעמים תהיה ב—
המשרתת נעלמת בתיבה ר״ל שמת ויוד באלו יאמר
בשמת [illegible] ...

גם לא תהיה כחו הפך והאמר בענין הנקודה והאל הידועה
[illegible] בזה בשלשה ...

שמושיות לפרידה [illegible] הנ״ל הבינה [illegible]
הרב לדקדוק ז״ל שר תורה [illegible]
שמות לבניין אלו [illegible] הראשים ולתלמיד
המתילדים הם והותר שלא לשבש את דעתו ...

מן הכנוי פרק ז״

הכנוי כפי גדרו [illegible] לו מן המדקדקים הוא מלבוש
[illegible] אשר [illegible] ותכסה השם [illegible] תיבה אשר תשמש
במקום השם ותשמש מתנו הלשון שלא לשנות [illegible]
רבות ...

והוא מתחלקת ראשונה לנברר ולמחובר · הנפרד כאשר
בא בתיבה בפני עצמה ומתחלק לכנוי שלם
ולכנוי חסר ...

נפרד השלם הוא אשר לו סוף ומספר [illegible] הסוף
או זכר או נקבה ומספר או יחיד או רבים
והנופים הם שלשה [illegible] בעדו [illegible]
בין לזכר בין לנקבה בין ליחיד בין לרבים ...

יקרו לו המדקדקים כחו השם [illegible] הנקרא אשר [illegible]
והוא כנוי יחיד למדבר בעדו [illegible] לזכר ולנקבה
[illegible] או [illegible] שלי [illegible] או [illegible]
[illegible] או [illegible] ולרבים [illegible] או
[illegible] או [illegible] שלנו [illegible] או [illegible]
[illegible] או [illegible] ...

והכנוי

כללי הדקדוק

והכנוי יחיד לנמצא זכר פועל אתה מורה שלך או שלך
נתן לך או אליך ונפעל אותך או אותך ונשלל
ממך או ממך ולנקבה פועל את מורה שלך נתן לך או
אליך ונפעל אותך או אותך ונשלל ממך או ממך ″ ″
ולרבים זכרים פועל אתם מורה שלכם נתן לכם
או אליכם ונפעל אתכם ונשלל מכם או מכם
ולנקבות פועל אתן או אתנה מורה שלכן נתן לכם
או לכנה ונפעל אתכן ונשלל מכן ונמצא גם כן מכם
בזכרים ″ ″
יחיד לנסתר זכר פועל הוא מורה שלו נתן לו או אליו
ונפעל אותו ונשלל ממנו ולנקבה נסתרת פועל
היא מורה שלה נתן לה או אליה ונפעל אותה ונשלל
ממנה ″ ″ ″ ″
לרבים זכרים פועל הם או המה מורה שלהם נתן
להם או למו או אלימו ונפעל אותם או אתהם
או אותמו ונשלל מהם ולנקבות פועל הן או הנה מורה
שלהן נתן להנה או להן ונפעל אותן או אתהנה
ונשלל מהן או מהנה ″ ″ ″
כלל זה יהיה בידך כי כל הן הנמצאות כלם בצירי וכל
להן הוא בסגול ובלשון ארמי בצירי וכן בהן
בצירי ויוצאין מן הכלל שהם בסגול אשר ישרתו בהן
וכל בהן שני רועי ויבאו פלשתים וישבו בהן ועם הכף
בסגול ולא נעשה כהן הם בצירי רק בלבד בסגול והוא
לבלתי עשות כהם כי גם כלם בסגול בכם לכם
ולהם ועם הכף בצירי כהנה ואבדה ″ ″
הכנוי הנסתר הוא אשר יחסר או בסוף או באמצע ואלו הם
הכנויים החסרים זה יאמר לזכר יחיד וזאת

לנקבה

כללי הדקדוק

מן הפועל פרק א׳

הפועל הוא חלק הדבור היותר הכרחי והראשי שבו והוא אשר יורה ענין ועת ונושא כמו פקד שיורה ענין הפקידה ועת הפקידה עבר, והנושא שהוא הפוקד וכו׳

מתחלק הפועל לפועל עומד, ולפועל יוצא. הפועל עומד הוא אשר הפעולה נשארת בנושא עצמו ואינה יוצאה חוצה לזולתו כמו עָמַד הָלַךְ שָׁכַב והיוצא כאשר הפעולה יוצאה חוצה לזולתו ר״ל אל הנפעל כמו כָּתַב שהפעולה יוצאה מהאיש הכותב לדבר הנפעל או להמכתב הנכתב. ולהבין בין הפועל עומד לפועל יוצא יוכל להשתמש במלת מָה שתצרך בפועל היוצא כמו מָה אכל אבל לא כן בפועל העומד כי לא יתכן לומר מה הָלַךְ מָה שָׁכַב וכו׳

דע כי הפועל צריך להביאו בששה דברים היינו סוג מספר גוף, עת, בנין, וגזרה וכו׳

הסוגים הם שלשה זכר, נקבה, ושוה לזכר ולנקבה וכו׳

המספרים הם שנים יחיד ורבים וכו׳

הגופים הם ג׳ מדבר בעדו נמצא או לנוכח נסתר או שלא לנוכח, בין לזכר בין לנקבה בין ליחיד בין לרבים נמצא שהגופים הם שנים עשר וכו׳

הזמנים יחלקו לשלשה היינו עבר והוה ועתיד והעבר מתחלק לעבר נשלם בלתי נשלם ועבר שכבר נשלם. ההוה יבא בשני דרכים או בדרך ספור או בדרך צווי. ההוה בדרך ספור מתחלק שנית לבינוני פועל ולבינוני פעול היינו עושה הפעולה או מקבל הפעולה ובעתיד וכללו לכל דרכי הדבור היינו עתיד בדרך

ספור

כללי הדקדוק

ספור, עתיד בדרך צווי עתיד בדרך תנאי עתיד בדרך
תאוה ״ ״ ״

יש דרך אחר בפעל והוא מן המדקדקים חדשים גם
ישנים נקרא בל״ זמן, והוא זמן שאינו מוגבל
ויבא לפעמים בשם תואר ולפעמים נקרא שם הפעל ״
מאלו הזמנים והדרכים נבנים הבנינים והמה
מתחלקים לשבעה ואלה שמותם אשר בם נקבו
קל נפעל, פִּיעֵל פֻּעַל הִפְעִיל הָפְעַל והתפעל ״ ״

הגזרות המה ארבע היינו שלמים וחסרים נחים כפולים
ואלה יפרדו הין לשבעה עשר ראשים כאשר
נבארם אחד לאחד אחד מהם לא יעדר ״ ״ ״

אמנם צריך שתדע בראשונה כי לכל פעל יש לו שורש
והשורש הוא של ג׳ אותיות חוץ מהמרובעים שגם
המה נדבר במקומו, ונהגו המדקדקים לשקול כל שורש
על מלת פעל וקראו לאות ראשונה של השרש תהיה מה
שתהיה בשם פ״א הפעל והשניה בשם ע׳ הפעל וה״ג בשם
למד הפעל ״ ״

אתה עתה ברוך ה׳ תבין ותשכיל הגזרות ושמותן
כי כל פעל בכל הבנינים ובזמניהם תראינה
אותיות שרשו שלשתן לא תהיה גזרתו מה שלמים ר״ל
פָּקַד, ופעל הזה תקח בידך כי כל שרש אשר בו לא תהיה
א׳ מן אותיות הנחות או נון או למד בפ״א הפעל או מן
בלמד הפועל בודאי הוא מן השלמים ״ ״ ״

החסרים הם אשר תחסר אות משרשם או אותיות באיזה
מזמני הבנין והם נפרדים ל[illegible]״ גזרות
א׳ לחסרי פ״א, וזה על הרוב כשתהיה אות ראשונה
נון כמו נָטַע או למד כמו לָקַח לָטַע ובפי דעת קצת
המדקדקים

כללי הדקדוק

המדקדקים גם תוכל להיות יוד בתוך יצג יצב ב' הוא
גזרת חסרי הקצוות כאשר תחסרנה את או ב' אותיות משרש
שהם לכ' רומות והנה נין ר"ת נתן שנמצא תת י' ואם
תהיה את נ' תיו יהיה המונח גם כן חסר ונוכל לקרותן
חסרי הלמד אמנם במספר הגזרות לא תבא זאת יען
כי החסרון במקרה א' לבדו הוא והוא כאשר תפגש בתוך
אחרת כאשר נבאר ובמשקל השלמים גם תבא " "
הנחים הם כאשר תבא בשורש את נחה ולפי מקומה
אשר בו תהיה בשורש כך יהיה שם הגזרה ואלה
תולדותיה תשע " "
א' נחי הפ"א אלף ר"ת אמר ב' נחי הפ"א יו"ד ר"ת ידע ג'
נחי עין כאשר את השנית תהיה ו' או יוד ר"ת קום
בין עם כי הרא"ב"ע קראם בשם גזרת השניים הנחים
ואחר ששרשם הוא מב' אותיות והוא שב קם ודומיהם
מנחי עין כולם ד' נחי למד אלף ר"ת מצא ה' נחי למד
הא ר"ת גלה ויש שרשים שלמדיהם הא ונכ"ם הם
מן השלמים כאשר נבארם בס"ד ו' נחי הקצוות שה'
פ"א אלף והלמד הא ר"ת אבה ז' נחי הקצוות שהפ"א
יו"ד והלמד אלף ר"ת יצא ח' נחי הקצוות שהפ"א יוד
והלמד הא ר"ת ידה ט' נחי עין ולמד אלף ר"ת בוא " "
מהחסרים והנחים תולדנה ותרכבנה ב' גזרות ואלו
הם א' חסרי הפ"א ונחי למד א' ר"ת נשא ב'
חסרי הפ"א ונחי למד הא ר"ת נטה " " "
הכפולים הם גזרה בפני עצמה והיא כשתהיינה בשרש
ב' אותיות דומות או אחר א' ב' ו' ר"ת סבב
ותצאת תבנה גזרת המרובעים במה השנין ר"ת
בונן בונן " " "

נשאר

נשאר לנו לרמוז כאן אחרי צאתנו מן הגזרות כי יש — שרשים מוסדים על ארבע אותיות וגם על חמש וגם מהם נדבר במקומם · אחרי הודיע אלהים לנו את כל זאת נבוא לבנות הבנינים על יסודי גזרות האלו כי לפיהן יבנו ויסעו וישנו את צורתם · ואמנם בראשונה נבנה בנין פעל היה כי ממנו נצטרך לבנינים אחרים ובהיותו יוצא מכלל כל פעלי ופעלו גם ולא נמצא כי אם בבנין הקל ובאיזה מן מהנפעל ״ ״

פרק ב׳ מפעל הָיָה

זה הפעל נקרא פעל העזר בהיותו עוזר לפעלים כלם להורות עבר בלתי נשלם ודרך התאר כאשר בס״ד נדבר ונקרא גם כן פועל העצם בהראותו עצם הדבר ומציאותו והו בינוני ״ ״

שלא להאריך בלי צורך נרשום הגופים באותיות א׳ ב׳ ג׳ הינו א׳ למדברים בעדם ב׳ לנמצאים ג׳ לנסתרים ״

עבר נשלם בבנין הקל עבר נשלם בבנין נפעל ״

יחיד יחיד

זכר	נקבה	זכר	נקבה
ג׳ הָיָה	הָיְתָה	ג׳ נִהְיָה	נִהְיְתָה
ב׳ הָיִיתָ	הָיִית	ב׳ נִהְיֵיתָ	נִהְיֵית
א׳ הָיִיתִי	שוה לזכר ולנקבה	א׳ נִהְיֵיתִי	שוה לזכר ולנקבה

ראה כי המדבר בעדו הוא שוה לזכר ולנקבה וכן הוא תמיד בכל הפעלים ובכל הזמנים בכל הבנינים כלם ״

רבים		רבים	
זכר	נקבה	זכר	נקבה
ג׳ היו	שוה	ג׳ נהיו	שוה
ב׳ הייתם	הייתן	ב׳ נהייתם	נהייתן
א׳ היינו	שוה	א׳ נהיינו	שוה

עוד תשוב תראה כי פעל הנסתרים והנסתרות שוה הוא
בעבר וכן יהיה בכל פעל בכל הבניינים ״ ״
ותבין ותדקדק כי אותיות האיתן והמה משמשות
להראות הנזכרים בעבר אחרי השרש וזהו לזכרון
בין עיניך כי זה כלל גדול לעולם לא ימוש ״ ״
העבר בלתי נשלם הוא הנוטה להווה קצת כמו ושפטו
את העם משמשות היינו שופטים בפעל הזה
ובפועלים אחרים גם כן נכנס תחתיו העתיד ר״ל
כן יהיה תמיד (יפתר אותו בלע״ז [illegible]) או נוכל
להשתמש מן העבר נשלם עצמו בזה הפועל דוקא
בהוסיף כנוי העבר ר״ל הם היו ([illegible]) ״ ״
והעבר שכבר נשלם הוא הקודם בזמן לעבר נשלם
עצמו ר״ל (אשר נאמר בלשון לעז) [illegible]
[illegible]) בפועל הזה אין ל[illegible]ותו כי אם בעבר
נשלם עצמו ותלת כבר קודמת לו ר״ל כבר היה או
בבאו אחר עבר אחר כאשר נבאר בע״ה בפועלים
אחרים ״ ״

ההווה הנקרא גם כן בינוני יוצא כן ״ ״

יחיד		יחיד	
זכר	נקבה	זכר	נקבה
הוֶה	הוָה או הוֹיָה	נהוֶה	נהוָה

כג. הבנין

רבים		רבים	
הוֹיֶה	הוֹוָה	נִהְיֶה	נִהְיוֹת

ההווה הזה נמצא מעט במקרא אך תמצאנו נכנסו כנויי הנסתרים והנסתרות בין ליחיד בין לרבים ויבא הוא במקום הוֹיֶה היא במקום הוֹיָה הם במקום הוֹיִם והן במקום הוֹוֹת " " "

כי בהווה פועל הזה בין בהווה פועלים אחרים אין בו הוראת הגופים ואמנם ישמשו לכולם ולהביאם תשמש הלשון מבנויים הנפרדים ר"ל כתב אני אני הוא אני היא אנחנו הם לנמצא אתה הוא היא וכן באחרים וכשיבא אצל הבינוני פעל אשר בו יבואו הגופים אין — צורך בכנויים הנ"ל להוראת הגופים וזה כאשר הפועלים שניהם ומשכן אחר נושא א זה אשר יקרא בבינוני בענין הגופים יקרא גם כן בפעול " "

וזאת אשר אמרנו שתקרא בבינוני ובפעול בענין הגופים הוא דבר השוה לכל הפעלים בכל הבנינים וזכור תזכרנו כי אין לשנות את הדבר " "

זמן העתיד אשר לו תמשנה אותות איתן קודם הפעל להורות הגופים כאשר תראה יבא בפעל הזה בדרך זה בבנין הקל כי בנפעל לא נמצא עוד אותו זולתי בשני הזמנים הנ"ל "

יחיד זכר	נקבה	
א' אֶהְיֶה	שוה	הזהר בני כי אתיו בעתיד בין
ב' תִּהְיֶה	תִּהְיִי	בפעל הזה בין בפעלים אחרים
ג' יִהְיֶה	תִּהְיֶה	בכל הבנינים תהיה שוה לנמצא
		הזכר ולנסתר נקבה ודבר הזה
		למד מעניינו מתי הפעל מדבר
		רבים

	רבים	
א׳ נהיה	שוה	
ב׳ תהיו	תהיינה	ראה כי הנמצאות והנסתרות בעתיד הם שוות וכן לנעלם "
ג׳ יהיו	שוה	
	יחיד	
היה	היי	דע כי בצווי אין לו כינוי נמצאים ולנוכח אחרים לא יצדק " "
	רבים	
היו	היינה	

צווי העתיד בלשוננו הקדושה הוא בלשון העתיד עצמו ואין
בינהם שום הבדל כלל כי כן תאמר לא תהיה בדרך
סבור כמו אשר תאמר לא תהיה או אל תהיה בדרך צווי וכן
בכל הפעלים ובכל הבנינים " "

דרך התאוה נמצא אם הוא עבר כעבר נשלם עצמו ואם
עתיד כמו העתיד הנ״ל אמר תקדים לו מלת
לו דרך משל לו הייתי לו אהיה ואם רצוני לפחור אותם בלשון
תאוה ודרך התנאי ישמור הדרך הזה עצמו אך תקדים לו
מלת אם אולי וכן לנעלם " " "

דרך המקור הוא משמש לכל הנוכחים ולכל הנמצאים בתיבה
אחת והיא בכלל אשר אמנו בו תיבת היות אולי
ובהדבק בו אותיות בכל״ם בראשו ישמש במקור הדרך הנקרא
(בלע״ז גירונדיו ותאמר בהיות אספרו בלע״ז) וכן כהיות
להיות מהיות " "

ומעתה מפעל הזה נלאה ונבא לבאר פעלים אחרים וזה שלא יהיה צורך לשנות בו נשתמש שלא להרחיב הלשון ונתחיל מפעלים השלמים רה״א פָּקַד ״ ״

כבר אמרנו שבנין הקל הוא בנין פועל והפעול שלו הוא הַנִּפְעַל לכן נשיתם שניהם יחד זה לעומת זה וכן נעשה בְּפִעֵל וּפֻעַל פעול שלו וכן בְּהִפְעִיל ובְהָפְעַל פעול שלו וְהִתְפַּעֵל יבא לבדו כי אין לו פעול

פרק ג׳ מפעל שלם פקד

בנין הקל		בנין נפעל	
עבר		עבר	
יחיד		יחיד	
זכר	נקבה	זכר	נקבה
ג׳ פָּקַד	ג׳ פָּקְדָה	ג׳ נִפְקַד	ג׳ נִפְקְדָה
ב׳ פָּקַדְתָּ	ב׳ פָּקַדְתְּ	ב׳ נִפְקַדְתָּ	ב׳ נִפְקַדְתְּ
א׳ פָּקַדְתִּי	שוה	א׳ נִפְקַדְתִּי	שוה
רבים		רבים	
ג׳ פָּקְדוּ	שוה	ג׳ נִפְקְדוּ	שוה
ב׳ פְּקַדְתֶּם	פְּקַדְתֶּן	ב׳ נִפְקַדְתֶּם	נִפְקַדְתֶּן
א׳ פָּקַדְנוּ	שוה	א׳ נִפְקַדְנוּ	שוה

אזהרות

בעבר הקל שמור זאת כי לפעמים הנסמך יחיד הזכר במקום היותו חציו קמץ וחציו פתח יבא קמץ וצירי ר״ל קָמֵץ שבו בשאר המוכים לא ישתנה כלל ותאמר קָמַצְתָּ קָמַצְתִּי וגו׳ ונמצא גם כן נהפך לגמרי הפתח עצמו בתיבת יכול אבל תיבה הזאת נשתנה כי — איננה מגזרתו ״ ״ ״

הנמצא

הנמצא יחיד זכר והוא פֹּקֶדֶת יבא לפעמים בהא נוספת
באחרונה כמו פֹּקֵדָה ,, וכן בנפעל נִפְקָדָה ,,
שרש אשר אות א׳ שלו תהיה ח׳ או ע׳ יהפך השוא נע
בנמצאים לשוא פתח ר״ל פַּעֲלָתִי עֲמַדְתֶּם
ובנפעל תהפך מן הבנין לסגול במקום חירק ר״ל
נֶחְפַּז במקום נִחְפַּז ולפעמים במקום שוא נע תחת
ע׳ הפעל יבא שוא סגול ר״ל נֶעֱזָר , ואם תהיה אות
ב׳ ח׳ או ע׳ במקום שוא נע יבא בקל שוא פתח ר״ל בֹּחֲרִי
במקום בֹּחְרִי וכן בנפעל נִבְחֲרָה , נִשְׁמְעָה ואם תבאנה
אותיות הנ״ל לאות ג׳ הנמצאת יחידה תשתנה ותבא צֹמַחַת
שֹׁמַעַת במקום צֹמֶחֶת שֹׁמֶעֶת וכן בנפעל ,, ,,

בינוני הווה				בינוני הווה			
יחיד				יחיד			
זכר		נקבה		זכר		נקבה	
פֹּקֵד		פֹּקְדָה או פֹּקֶדֶת		נִפְקָד		נִפְקָדָה או נִפְקֶדֶת	
רבים				רבים			
פֹּקְדִים		פֹּקְדוֹת		נִפְקָדִים		נִפְקָדוֹת	

ו

ישתנה גם כן הבינוני הזה בגלל ח׳ או ע׳ אם תבאנה בשרש
כאשר ראינו בעבר ומלבד שנויים הנ״ל צריך ותשכח
כי בהיותן ל׳ הפעל בקל יבא בזכר יחיד תחתיהן פתח
ותאמר צוֹמֵחַ שׁוֹמֵעַ לא צוֹמֵח שׁוֹמֵע ובנקבה יחידה
במקום ב׳ סגול יבאו ב׳ פתח ותאמר צוֹמַחַת וכן בנפעל
נִשְׁמַעַת לא נִשְׁמֶעֶת ,, ,, ,,

תבא בזכר יחיד בה״א הקל יו״ד נוספת באחרונה ר״ל פוקדי
במקור פוקד כמו אסרי ולא הצירי והכף לשוא בנפעל
תחת עין הפעל בזכר יחיד יבא קמץ להבדילו מהנסתר
יחיד בעבר שהוא בפתח ותאמר בבינוני נִפְקָד ובעבר נִפְקַד
יבא הבינוני ג״כ בקמץ כ״א הפעל כמו העבר ר״ל פָּקֵד
פְּקֻדָּה פְּקֻדִים פְּקֻדוֹת ״ ״

מן הו״ה ומן עבר פעל הָיָה נבנה העבר בלתי נשלם ותאמר
הָיָה פוקד (וָוִיטָאלָה) הָיִיתָ פוקד (וִוִיטָאלַאסְט) וכן
היו פוקדים (וִוִיטָאלְן) וכן בכל הפעלים ובכל הבנינים
וגם העתיד יבא במקומו כאשר אמרנו בפעל הָיָה ״ ״
ומן העבר שכבר נשלם אין צורך להוסיף למה שאמרנו
בפעל הָיָה כי כמות זה כמות זה ובכל מקום א״הא
או להראותו בתולת קָבַר נוספת לעבר נשלם או לשיבא
אחר עבר אחר ר״ל וַיָּרֻם תולעים ויבאש שני פעלים
האלו כאשר אתה רואה הם שני עתידים מהופכים לעבר
מן הענ׳ הקודמות ופעל הב׳ שהוא וַיִּבְאַשׁ הוא קודם בזמן —
לפעל וַיָּרֻם שקודם עשות הרמה כבר בָּאַשׁ ודי בזה
מעבר שכבר נשלם ועוד לא אמרנו עוד ״ ״ *

פעול הקל
פָּקוּד פְּקוּדָה
פְּקוּדִים פְּקוּדוֹת

בנפעל לא נמצא כי כלו פעול וישמש
תמיד בבנין הזה הבינוני ובפעול הקל
תמור רבוי הא׳ וה״ע כי בהיותן פ׳ הפעל
... והכף השוא הנע במקור שהוא לשוא

פתח ר״ל הָחוּשִׁים עֲצוּרִים וכן לעולם יבא בר שוא פתח
במקור שוא נע מלבד המלאים אשר בר יבא שוא סגול
ושוא קמץ כאשר נזכירם בבאן לידינו ובהיות הא״ו והע למד
הפעל ינחו הפתח תחתיהם ר״ל פָּתוּחַ יָדוּעַ והכלל
הזה יהיה בירך כי בכל זמן ובכל בנין ח׳ או ע לבשתהיה
בפועל

כללי הדקדוק

בפועל אות אחרונה אם לא תהיה אחר קמץ או פתח תנקד כל אחת מהן בכתב ושוא זה ולא נצטרך לפרש הדבר כל פעם ופעם ״ ״

העתיד	הקל	העתיד	בנפעל
זכר	נקבה	זכר	נקבה
א׳ אפקוד	שוה	אפקד	שוה
ב׳ תפקוד	תפקדי	תפקד	תפקדי
ג׳ יפקוד	תפקוד	יפקד	תפקד
רבים		רבים	
א׳ נפקוד	שוה	נפקד	שוה
ב׳ תפקדו	תפקודנה	תפקדו	תפקדנה
ג׳ יפקדו	תפקודנה	יפקדו	תפקדנה

אזהרות לעתיד

תנא בעתיד הא נוספת במדבר בערך ובכלל תהפכנה — הנקודות ר״ל אפקדה אשמרה וכיוצא וכן תראה נון נוספת בנמצאים ובנסתרים הזכרים ר״ל תפקדון יפקדון כמו שנמצא תמצאון אפקוד וגו׳ נמצא פתח במקום חולם מאחת מג׳ סבות הבאות א׳ כשתהיה ע׳ הפועל ח׳ או ע׳ ר״ל אפעל יפחד ב׳ כשתבאנה בל״פ ב׳ אותיות הבל״ל ר״ל אשכב יצחק ג׳ ברוב פועלים העומדים ר״ל אשכב אלמד וכיוצא ״ ״

אותיות אית״ן בגלל ח׳ או ע׳ פא הפועל יהפכו חירק לפתח והסגול באלף ונמצא בהמשיך אחריו שוא סגול בע״ג או בא לפעמים ר״ל אעמוד יעמוד תעמוד והרבה פעמים ישאר השוא נע ר״ל אחמור תחמור יחמור ומותר ״ ״

בעתיד

כללי הדקדוק

בעתיד הנפעל אחר אותיות אית"ן יבא הדגש להורות הנון
הבלוע בסימן הנפעל אשר תחסר בו ר"ת אפקד
הראוי להיות אנפקד ואם פא הפעל לא תקבל דגש
תבואנה אותיות אית"ן בצירי ר"ת אחשב אערך " "
אין צורך לשנות עוד מה שאמרתי לך מדרכי [illegible]
והתנאה שהיא כמו בפעל קיה אך אוסיף עוד לך כי
בפעל הזה ובכל שאר הבנינים "כלו לבא הדרכים
ההר בעתיד פעל היה מחובר עם הבינוני של הפעל
המצטרך ותאמר לו אהיה פוקד (בלעז) איוואלה פוליירה
ויזיטארה או (ויזיטארס) וכן העבר בלתי מדויק
הב' (ויזיטארה) יהיה פוקד (ויזיטאסין) וכן כלו ודיבוה "

צווי הקל		צווי נפעל	
פקוד	פקדי	הפקד	הפקדי
פקדו	פקודנה	הפקדו	הפקדנה

אזהרות לצווי

פקוד וגו' יבא ע"ה פקד בג' סבות האמורות בעתיד יבא
בהא הנוספת עם"פקדה כמו שמרה ואם היא בפתח
בלו"א תבא בהא באריך פא הפעל כמו שכבה ונמצא
סלחה " " "
צווי נפעל סימנו הא קודם השרש נקודה בחירק ודגש
אחריה להורות נון הבנין אשר תחסר ואם
פא הפעל אינה מקבלת דגש תבא הה"א בצירי ר"ת
העקל וכיוצא " " "

מקור בקל		מקור בנפעל
פקוד או פקד	בכלל הסיבות הרמוזות	הפקד ולא ישתנה
ועוד בכלל	בעתיד וצווי יבא	בכלל אותיות

בפקוד ובנוחיך	בהא הנוספת כמו בצווי רמ״ל רִבְעָה לְמִשְׁפָּה״	בכלל הנוספת בכלל

בנין פִּעֵל ופֻּעַל פרק ד״

בנין פִּעֵל הוא פּוֹעֵל כמו הקל והפרש שיש ביניהם במשמעות הוא, כי הפעולה הבאה בפִעֵל היא נעשה יותר בחזקה ובמהירות מן הקל ועל שנין זה או בגלל הדגש הבא בו לסימן בע׳ הפעל נקרא בנין הכבד וכן נקרא פעל הדגוש וכן היא סובין פִּעֵל לנפעל כי פֻּעַל הוא פעול הפִּיעֵל כמו שנפעל הוא פעול הקל ואלו הם״

פֻּעַל עבר — יחיד — נקבה	פֻּעַל עבר — יחיד — זכר	פִּעֵל עבר — יחיד — נקבה	פִּעֵל עבר — יחיד — זכר
פֻּקְּדָה	פֻּקַּד	פִּקְּדָה	פִּקֵּד
פֻּקַּדְתְּ	פֻּקַּדְתָּ	פִּקַּדְתְּ	פִּקַּדְתָּ
ש״ה	פֻּקַּדְתִּי	ש״ה	פִּקַּדְתִּי

רבים — נקבה	רבים — זכר	רבים — נקבה	רבים — זכר
ש״ה	פֻּקְּדוּ	ש״ה	פִּקְּדוּ
פֻּקַּדְתֶּן	פֻּקַּדְתֶּם	פִּקַּדְתֶּן	פִּקַּדְתֶּם
ש״ה	פֻּקַּדְנוּ	ש״ה	פִּקַּדְנוּ

אזהרות

פִּקֵּד לפעמים ע׳ הפעל בפתח ר״ל שִׁבַּר בג׳

פעמים היא בסגול והם דִּבֶּר ~~[illegible]~~ כִּבֶּס

כִּפֶּר, ובפעמים לתנועה ונוסף ספוק היו״ד בצרי דִּבֵּר וכו׳

ע׳ הפעל מתאותיות אחרות הפי נקודה בציר״י במקום

חירק

חירק ר"ל בבנין ובפעל חולם במקום קבוץ ר"ל שרש ונמצא קיבל במקרא בלי דגש ר"ל בקשה והגדר שהיה לו מקור בעין הפעל נמצא הבנין בלי דגש ר"ל בקשני מבקשים מלאו מאחרים באלה

בינוני פעל	
מבקר	מבקרה
	או מבקרת
מבקרים	מבקרות

פעול

מבקר	מבקרה
מבקרים	או מבקרת
	מבקרות

בינוני פֻעל	
מבקר	מבקרה
מבקרים	או מבקרת
	ש מבקרות

אין פעול לפֻעל שכל פעול מבקר מבקר וכו' נעלם ר"ל בשום מקום לבינוני ופעל אך ע' הפעל תאותיות

לפעמים הפ"ה היא קמץ תחת פתח בבינוני ויולד חטף קבוץ בפעול ר"ל מברך מבורך מדבר ורשיי בציריה"ע כמו בשבר ושם מקף אחרי צירי יתהפך לסגול ר"ל מבקש - לספר

עתיד פיעל	
אבקר	שוה
תבקר	תבקרי
יבקר	תבקר
רבים	
נבקר	שוה
תבקרו	תבקרנה
יבקרו	תבקרנה

עתיד פֻעל	
אבקר	שוה
תבקר	תבקרי
יבקר	תבקר
רבים	
נבקר	שוה
תבקרו	תבקרנה
יבקרו	תבקרנה

אזהרות

אותיות א״הן בשני הבינונים בשוא ושאר פתח — תחת
האלף בהיותה גרונית כמשפטה שלא לקבל
שואנע פא הפעל בכלם פתח ובקמץ וסגול תחת
פתח וקבוץ קודם לאותיות להורות הדגש החסר דרך
משל מְבֹרָךְ ;בּוֹרַךְ ״ ״
תבאנה בעתיד הא׳ ונון נוספת ר״ת אֲדַבְּרָה תְּבַבְּתָן

צווי פֻּעַל		
פֻּקַּד	פֻּקְּדִי	ובפעל אין בו צווי ואך — תצטרך מאוד — תשתמש מצווי הנפעל כי הכל הולך אל מקום אחד פֻּקַּד לפעמים כולו פתח ר״ת בֻּלַּע פֻּנַּב ״ ״
פֻּקְּדוּ	פֻּקֶּדְנָה	

מקור פֻּעַל	מקור פֻּעַל
פֻּקַּד ובמקף בסגול דֻּבֶּר־נא ובכלם בְּפֻקַּד וגו׳	פֻּקּוֹד כמו לֻשׁוֹב

בנין הפעיל והפעל פרק ה״

סימן הפעיל ה״א קודם אותיות השורש. ויוד נחה בין ע׳ ול׳ בבינוני ותחת פתח תחת ה״א הבנין והפעל
קבוץ בעתיד אותיות א״יתן כמו במקום הה׳ בצווי
ובמקור הה״א פתח ״ ״

וכהפעל פעולו ה״א הבנין תמיד אבל נקודה בקמץ
ובבואה לפני שוא בכל הבנין יהיה חטוף ואין
בו יוד נחה כמו בהפעיל ״ ״

הוראותם הפעולה נעשית בזולתו ע״י אמצעי בשתא
פעל יוצא ובפעלים העומדים יוצאים לשני
לפעמים

כללי הדקדוק

לפעמים יבא הפעיל במקום הקל כשיהיה פעל שלא נמצא בקל ר"ל השליך משמשים כמו שבא בפיעל במקום הקל כשפה עושים ר"ל עבור הקבוץ

בלי לבוש " " "

עבר הפעיל

יחיד	
הִפְקִיד	הִפְקִידָה
הִפְקַדְתָּ	הִפְקַדְתְּ
הִפְקַדְתִּי	שוה
רבים	
הִפְקִידוּ	שוה
הִפְקַדְתֶּם	הִפְקַדְתֶּן
הִפְקַדְנוּ	שוה

עבר הָפְעַל

יחיד	
הָפְקַד	הָפְקְדָה
הָפְקַדְתָּ	הָפְקַדְתְּ
הָפְקַדְתִּי	שוה
רבים	
הָפְקְדוּ	שוה
הָפְקַדְתֶּם	הָפְקַדְתֶּן
הָפְקַדְנוּ	שוה

אזהרות

אם פא הפועל מאותיות אחה"ע הא הבנין הוא בסגול ואות האחע שוא סגול ר"ל החטף העליון האמין ובוצא ואם לפעמים תבא בשוא נח לבדו ר"ל העליר"

הָפְקַד לפעמים נמצא במקום קמץ קבוץ בה"א ר"ל הֻשְׁלַךְ ה' או וע" פ"א הפעל תמקד בקמץ חטף וקמץ הה"א או הוא רחב ר"ל הָאֳמַדָה הָחֳלֵיתִי וכן בשאר המונים " "

בינוני הפעיל

מַפְקִיד	מַפְקִידָה
	או מַפְקֶדֶת
מַפְקִידִים	מַפְקִידוֹת

בינוני הָפְעַל

לא נמצא פעול ההפעל	מָפְקָדָה או מָפְקֶדֶת
מָפְקָד	
מָפְקָדִים	מָפְקָדוֹת

מַפְקִיד נמצא באמר נוספת ה"א תַּפְקִידִי תַּשְׂכִּילֵם · תָּפְקַד נמצא

בקמץ המור ר"ל תַּשְׁפֵּת "

עתיד הפעיל		עתיד הפעל	
יחיד		יחיד	
אַפְקִיד	שוא	אָפְקַד	שוא
תַּפְקִיד	תַּפְקִידִי	תָּפְקַד	תָּפְקְדִי
יַפְקִיד	תַּפְקִיד	יָפְקַד	תָּפְקַד
רבים		רבים	
נַפְקִיד	שוא	נָפְקַד	שוא
תַּפְקִידוּ	תַּפְקֵדְנָה	תָּפְקְדוּ	תָּפְקַדְנָה
יַפְקִידוּ	תַּפְקֵדְנָה	יָפְקְדוּ	תָּפְקַדְנָה

אזהרות

אַפְקִיד נמצא הוא בצירי אַפְקֵד ומשל בפתח יַבְטִחַ אָפְקַד

אותיות אית"ן תבואנה נמי בקבוץ " "

צווי הפעיל		מקור הפעל	
הַפְקֵד	הַפְקִידִי	הָפְקֵד	או הָפְקֵד
או הַפְקֵד		מקור הַפְעִיל	הַפְקֵד
הַפְקִידוּ	הַפְקֵדְנָה		

הָפְקֵד בסגול בקמץ ר"ל הָשְׁבֵּר כא והש"ם כמתהבה בשוא

כמו נמי נמצא הו בסירך ובהא נוספת ר"ל

הַקְשִׁיבָה הַגְּלִים " "

בנין התפעל פרק ו"

בנין התפעל סימנו הת" נוספות בראשו ודגש בע"ן הפעל

כמו בפעל בבינוני ת"ה ובעתיד לאותיות אית"ן

ולאחריהן תמו כאשר תראה " "

כללי הדקדוק

הוראות הפעולה נעשית בעצמו והשני הא"ב יהיה פועל ופעול (בנין) אחר בפעלים המורים מורה הפעולה נעשית בחזרות ובחזקה ר"ה הִתְהַלֵּךְ ובפעלים אשר אינם בקלים להם משמעות הקל עצמו ר"ה הִתְחַנֵּן " " "

עבר יחיד		אזהרות
התפקד	התפקדה	התפקד לפעמים התפקד
התפקדת	התפקדת	ר"ה התפשט כאשר
התפקדתי	ש/ה	ע' הפעל גרונית אשר אינה
		מקבלת דגש יבא בב' הפעל
רבים		קמץ במקום פתח ר"ה
התפקדו	שוה	התברך וכן בכל הבנין
התפקדתם	התפקדתן	תבא ע' הפעל בסגול
התפקדנו	שוה	תסיבת המקף ר"ה התהלך
		גם אם פ"א הפעל אחת
		מאותיות פ' הפעל לנ'
		בכל הבנין ר"ה השתמר
		תפתולל " "

[illegible]

בינוני יחיד		אזהרות
מתפקד	מתפקדה	נמצא משהר במקום
	מתפקדת	מטהר בספרין
		תו' הבנין להקל הלשון
רבים		אין בבנין הזה פעל שכל
מתפקדים	מתפקדות	הבנין הוא פועל בעצמו
		כאשר אמרנו ובחקיו
		ושמש הבינוני " "

עתיד

עתיד התפעל

אתפקד	שוה
תתפקד	תתפקדי
יתפקד	תתפקד

רבים

נתפקד	שוה
תתפקדו	תתפקדנה
יתפקדו	תתפקדו

ואתפקד תבא בו הא נוספת באחרונה רמ לשתחוה

והנון ברבר ר"א יתפקדון כמו יתהלכון

צווי יחיד

התפקד	התפקדי

רבים

התפקדו	התפקדנה

ובפתח במקור צירי"א התפקד

מקור

התפקד או התפקד

טרם אכלה לדבר מן השלמים אשכילך [illegible] ארך —
בפעלים אשאין להם רמות השלמים ובשלמים
יתחשבו בהיות רבאים כמעט על משקלם ושלשת
אותיות השורש תמיד תבאנה בבנין דגש כי ארבעה
המה השרשים אשר יבאו ברמות עם לתר ה"א באחת
להם ה"א לאות ל' הפעל ועם כל זה לא יהיו מן השלמים
אחר מספרי הפ"א והמה [illegible] [illegible] כמה [illegible]
א' לארבעתם ושם לך האות כי בשלמים יחשבון אלמי
[illegible] כי הוא מן מספרי הכא כי שרשם ה"ל [illegible]
ואלו [illegible] במשקל [illegible] [illegible] ולא כולו קמץ כאשר
תראה עם לתר ה"א [illegible] ואולי כי זהו הטעם אשר
הלשון שמה מסיק בה"א שרשים האלו להודיעך כי
[illegible] [illegible]

בשרשים האלה ארבעתם צריך להזהר כי הה"א אם לא
תהיה אחר קמץ או פתח תמקד היא עצמה
בפתח ולא תשאר בלי נקודה כפעלים אחרים ותאמר
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

בעתיד

כללי הדקדוק

בעתיד הקל משקלם משונה מן השלמים כי כן ישקלו [illegible] עוד אומר לך כי השרשים שלמים אשר אות ג' שלהם ת' יבאו כאשר אמרתי לך על משקלם אמנם כי יכבשו יחדו שתי תוי היינו ת' השרש ותיו סימן המדבר בעדו ונמצא יחיד אחת מהנה — שררת ר"ת כָּרַתָּ במקום כָּרַתְתָּ הִכְרַתִּי במקום הִכְרַתְתִּי ויבא דגש בתיו להורות חסרון חברתה

מן החסרים פרק ז"

החסרים המה אשר תחסר כאשר אמרנו אחת מן האותיות הנעות משרשם החסרון יבא בפא הפעל כאשר תהיה נון ר"ת נָגַשׁ וחבירו יהיה גם כן לָקַח ומן המדקדקים שמו בספ״ב מקצת מהם פ"א יו"ד בשם חסרי הנא כאשר נאמר לפנים ועתה נבא לחבר בנינם

הקל עבר

יחיד	
נָגַשׁ	נָגְשָׁה
נָגַשְׁתָּה	נָגַשְׁתְּ
נָגַשְׁתִּי	שוה
רבים	
נָגְשׁוּ	שוה
נְגַשְׁתֶּם	נְגַשְׁתֶּן
נָגַשְׁנוּ	שוה

הקל נפעל

יחיד	
נִגַּשׁ	נִגְּשָׁה
נִגַּשְׁתָּ	נִגַּשְׁתְּ
נִגַּשְׁתִּי	שוה
רבים	
נִגְּשׁוּ	שוה
נִגַּשְׁתֶּם	נִגַּשְׁתֶּן
נִגַּשְׁנוּ	שוה

אזהרות

ראה בעבר הנפעל חסרון נון השרש כי נון אשר תראה היא נון הבנין ולכן יבא דגש (כאשר יוכל לבא) להורות ם בנון הפעל [illegible]
פעל לָקַח יבא בו חסר כשלמים ונמצא בלָקַח [illegible]

בינוני

בינוני בפעל		בינוני בקל	
מנגשה	מנגש	נוגשה	נוגש
		או נוגשת	
מנגשות	מנגשים	נוגשות	נוגשים
		פעול	
		נגושה	נגוש
		נגושות	נגושים

יבא בינוני הנפעל בקמץ כדרכו להבדילו מן העבר

עתיד

בנפעל יחיד		בקל יחיד	
שוה	אנגש	שוה	אגש
תנגשי	תנגש	תגשי	תגש
תנגש	ינגש	תגש	יגש
רבים		**רבים**	
שוה	ננגש	שוה	נגש
תנגשנה	תנגשו	תגשנה	תגשו
תנגשנה	ינגשו		

אזהרות

בעתיד הקל יבא במשלים הללו גם בין חולם
במקום פתח בע׳ הפעל ר״ת אפול תצור
יבול ועוד הנה נוספת אחרת נפלה ויוצא פעל
לקח כמו נגש אקח יקח וגו׳ ועם הא אקחה ״

גש	גשי או גושי	הנגש	הנגשי
גשו	במפסיק גושנה הנגשו		הנגשנה

אחרות

יבא צווי קל בה״א נוספת כמו גשה קחה אמור פעלים
אשר בעתיד יבא בה חולם יבאו בצווי בדרך השלמים
[illegible] ועוד [illegible]) במקור ועוד [illegible] לקח במקום קח ״
תקיר

מקור בנפעל		מקור בקל	
ונמצא ונמצאים	הִנָּגֵשׁ	ובלקחה הֵסֵּם בגלל	גֶּשֶׁת
הכלל נגוף		ת"ה ונמצאהו ע"ד	
		השלמים ר"ת לְקוֹחַ	

בְּפִעֵל וּפֻעַל וְהִתְפַּעֵל יבאו פעלים החסרים במשקל כמו השלמים עצמם בלי חסרון נִגַּשׁ נֻגַּשׁ וְהִתְנַגֵּשׁ ואין צורך להזכירם "

בנין הפעיל והפעל בחסרים פרק ח"

הפעיל עבר | **הפעל עבר**

הפעיל עבר		הפעל עבר	
הִגִּישׁ	הִגִּישָׁה	הֻגַּשׁ	הֻגְּשָׁה
הִגַּשְׁתָּ	הִגַּשְׁתְּ	הֻגַּשְׁתָּ	הֻגַּשְׁתְּ
הִגַּשְׁתִּי	שוה	הֻגַּשְׁתִּי	שוה
רבים		**רבים**	
הִגִּישׁוּ	שוה	הֻגְּשׁוּ	שוה
הִגַּשְׁתֶּם	הִגַּשְׁתֶּן	הֻגַּשְׁתֶּם	הֻגַּשְׁתֶּן
הִגַּשְׁנוּ	שוה	הֻגַּשְׁנוּ	שוה
בינוני		**בינוני**	
מַגִּישׁ	מַגִּישָׁה או מַגֶּשֶׁת	הֻגָּשׁ	הֻגָּשָׁה
מַגִּישִׁים	מַגִּישׁוֹת	הֻגָּשִׁים	הֻגָּשׁוֹת

אין בו פעול כדרכו

פעול

מֻגָּשׁ	מֻגָּשָׁה או מֻגֶּשֶׁת		
מֻגָּשִׁים	מֻגָּשׁוֹת		

עתיד הפעיל		עתיד הפעל	
יחיד		יחיד	
אַגִּישׁ	שוה	אֻגַּשׁ	שוה
תַּגִּישׁ	תַּגִּישִׁי	תֻּגַּשׁ	תֻּגְּשִׁי
יַגִּישׁ	תַּגִּישׁ	יֻגַּשׁ	תֻּגַּשׁ

רבים			רבים	
שוה	נִגַּשׁ		שוה	נִגַּשׁ
תִּנָּגַשְׁנָה	תִּנָּגְשׁוּ		תִּגַּשְׁנָה	תִּגְּשׁוּ
תִּנָּגַשְׁנָה	יִנָּגְשׁוּ		תִּגַּשְׁנָה	יִגְּשׁוּ

נמצא עתיד הפעול בצרי במקום חירק ר״ל תֵּגַל
ובתוספת ה״א הַגִּישָׁה בחירק עין הפעל ״ ״
צווי בהפעיל מקור הַגֵּשׁ ; ובהפעל הֻגַּשׁ

		הַגִּישִׁי	הַגֵּשׁ
		הַגֵּשְׁנָה	הַגִּישׁוּ

מחסרי הקצוות פרק ט׳ רמ״ נָתַן

גזרת חסרי הקצוות כאשר הראית היא כאשר תבאנה בשרש נונין בקצותיו [illegible] שניהם תחסר הפא פעמים הל״ וכפעמים שתיהן כאחד כאשר תראה בעבר ומקור

בנין נפעל			בנין הקל	
עבר יחיד			עבר יחיד	
נִתְּנָה	נִתַּן		נָתְנָה	נָתַן
נִתַּתְּ	נִתַּתָּ		נָתַתְּ	נָתַתָּ
שוה	נִתַּתִּי		שוה	נָתַתִּי
רבים			רבים	
שוה	נִתְּנוּ		שוה	נָתְנוּ
נִתַּתֶּן	נִתַּתֶּם		נְתַתֶּן	נְתַתֶּם
שוה	נִתַּנּוּ		שוה	נָתַנּוּ

יבא מַתָּה במקום נְתַתָּה והנה תחסרנה שתי הנונין ובמקומם יבאו שני דגשים כאשר אתה רואה וכשתחסר אחת מהנה בשרש או בראשיתו או בסופו יבא לתשלום החסרון הדגש כמשפטו באות הסמוכה לחסרון עצמו ״ ״

בינוני ופעול		בינוני בנפעל	
בקל יבא	כשלמים	נתן	נתנת או נתנה
נותן	נתון	נתנים	נתנות

עתיד		עתיד	
אתן	שוה	אנתן	שוה
תתן	תתני	תנתן	תנתני
יתן	תתן	ינתן	תנתן

רבים		רבים	
נתן	שוה	ננתן	שוה
תתנו	תתנה	תנתנו	תנתנה
יתנו	תתנה	ינתנו	

ובהא הנוספת אתנה נתנה

צווי הקל		צווי נפעל	
תן או תנה	תני	הנתן	הנתני
תנו	תנה	הנתנו	הנתנה

מקור בקל	מקור נפעל
תת ובדרך השלמים נתן	הנתן

בשאר הבנינים גזרה הזאת לא נמצאת

מנהגי פא אלף אמר פרק י״

אלה בקל בעבר בהוה ובפעול יעוברו כשלמים רק השתנו בה כי פא הפעל בהיותה אלף יבא בחטף פתח במקום שוא כמו ר״מ אמרתם במקום אמרתם אבירים במקום אבירים אמנם בעתיד תשתנה צורתה מן השלמים באופן הזה בקל ״ ״

יחיד	
אמר	שוה
תאמר	תאמרי
יאמר	תאמר

ועתה הגל לראות שנוים — הבאים חסבת ו׳ והמהפכת עתיד לעבר כי כה יבאו ותאמר ויאמר ונאמר

רבים

רבים		
נאמר	שוה	
תאמרו	תאמרנה	
יאמרו	שוה	

אכן באתנח וסוף פסוק ישאר בפתח
ויאמר ונו' ויש שרשים בגזרה
הזאת שבאסף יבאו בצירי כמו
יאכל תאבד ״

כעווי יבא שוא סגול במקור שוא נגד ר״ת אֱכֹל אֱמור
במקור אֱמור ומור ״ ״
ומקור אֱסור ובבלם א' בשוא סגול זולתי חסר הל כי
היא נחה כמו לֵאמור ״ ״

הנפעל יבא פה ג״כ בדרך השלמים כאמור במקור שוא
ב״פ הפעל יבא שוא סגול כאשר אמרתי לך בהיותם
ה' או ג' יכן אותיות המשרתות לבנין תבאנה בצירי
להורות הנון אשר בו תחסר ר״ת הֵאָמֵר יֵאָמֵר ״ ״
בנין פִעֵל ופֻעַל והִתְפַעֵל בפועלים האלה לא ישתנו
כלל מן השלמים והפעל והפעל כהמה אמנם
יחוברו כאלו פ״א הפעל תהיה א' או ע' ואין עוד להוסף בזה ״

מנחי פ״א יו״ד פרק יא״ רמ״ ישב

כל פעל אשר פ שלו היא יו״ד היא תמורת נחי פ״א יו״ד
ושמנה שרשים יוצאים מן הכלל כי פא שלהם
יוד נחה תמורת החסרים בפא ולכן יבא בע״ה הפעל
בם הדגש להורות החסרון אשר לא כן ירלה בנחים
ויבאו במשקלם ואלו המה השמנה שרשים האמורים
בתורת החסרים יָצַח יָצַב יָצַג יָצַע יָצַק יָצַר יָצַת
יָקַש ״ ״ ״

אמנם שורש אשר בו תנוח היו״ד יוגזר בבנינים
כאשר בא לפניך ״ ״
בבנין הקל עבר בינוני ו[illegible] המה כשלמים יבאו
ובנפעל יבאו במשקל זה ״ ״

כלל הדקדוק

יחיד

נושב	נושבה
נושבת	נושבת
נושבתי	שוה

רבים

נושבו	שוה
נושבתם	נושבתן
נושבנו	שוה

בינוני

נושב	נושבה או נושבת
נושבים	נושבות

תוכל לראות איך יור השרש נהפכה בה"ר בנין וכן אונה לה" בעתיד ובבינוני אסרים כאשר תראה ""

עתיד הקל

יחיד

אשב	שוה
תשב	תשבי
ישב	תשב

רבים

נשב	שוה
תשבו	תשבנה
ישבו	

עתיד נפעל

יחיד

אושב	שוה
תושב	תושבי
יושב	תושב

רבים

נושב	שוה
תושבו	תושבנה
יושבו	

צווי הקל

שב	שבי
שבו	שבנה

צווי נפעל

הושב	הושבי
הושבו	הושבנה

מקור

שבת או ישוב

מקור

הושב

אזהרות

תבוא בעתיד הא הנוספת אשבה וכן בצווי שבה בגללות
הא הבבת צירי העתיד יהפך לסגול וישב ותשבו ""
אם

אם ל׳ או ע׳ או למד הפעל במקור צירי יבא פתח בע״
הפעל ר״ל אֵדַע יֵדַע וכן במקור דַּעַת ובלשון
דעה״

נמצא בפעלים הללו יוצא מן הכלל שרש יָשֵׁן שהעתיד
הקל הוא אִישַׁן תִּישַׁן וגומר״

רק למעט שרש יכל הוא כולו משונה ובא בבנין הקל
לבדו וזה הוא דרכו בעבר יָכֹל יָכֹלְתָּ וגו׳ בינוני
יָכוֹל יְכוֹלָה וגו׳ פעול יָכוֹל יְכוֹלִים עתיד אוּכַל תּוּכַל
יוּכַל נוּכַל וגו׳ צווי אין בו ומקור יְכֹלֶת״

בבנין פִּעֵל וּפֻעַל יבאו נחי פא יוד כשלמים יִשֵּׁב יֻשַּׁב
וגומר״

בנין הפעיל והפעל פרק יב״

עבר יחיד (הפעיל)

הוֹשִׁיב	הוֹשִׁיבָה
הוֹשַׁבְתָּ	הוֹשַׁבְתְּ
הוֹשַׁבְתִּי	שוה

רבים

הוֹשִׁיבוּ	שוה
הוֹשַׁבְתֶּם	הוֹשַׁבְתֶּן
הוֹשַׁבְנוּ	שוה

בינוני

מוֹשִׁיב	מוֹשִׁיבָה
מוֹשִׁיבִים	מוֹשִׁיבוֹת

עתיד הפעיל

אוֹשִׁיב	שוה
תּוֹשִׁיב	תּוֹשִׁיבִי
יוֹשִׁיב	תּוֹשִׁיב

עבר יחיד (הפעל)

הוּשַׁב	הוּשְׁבָה
הוּשַׁבְתָּ	הוּשַׁבְתְּ
הוּשַׁבְתִּי	שוה

רבים

הוּשְׁבוּ	שוה
הוּשַׁבְתֶּם	הוּשַׁבְתֶּן
הוּשַׁבְנוּ	שוה

פעול הפעל

הוּשָׁב	הוּשָׁבָה
הוּשָׁבִים	הוּשָׁבוֹת

עתיד הפעל

אוּשַׁב	שוה
תּוּשַׁב	תּוּשְׁבִי
יוּשַׁב	תּוּשַׁב

	רבים		רבים
שוה	נושב	שוה	נושיב
תושבנה	תושבו	תושבנה	תושיבו
	יושבו		יושיבו

ציווי הפעיל

הושב | הושבי | מקור הפעיל הושב

הושיבו | הושבנה | מקור הפעול הושב

מזהרות

שרש ישב הוא משונה בהפעיל ובעבר הנו הֵשִׁיב
הֵשַׁבְתָּ וכו' צירי במקום חולם וכן בבינוני מֵשִׁיב
וכו' וכן בעתיד אֵשִׁיב וכו' העתידשרה האלה יבא גם
בצירי תחת חירק בע"ה הפועל ר"ל תוך והוו המתהפכת
תהפוך אותו לפעול ר"ל יתוכך כרה הבינוני נמצאהו
במין בסופו כשתהיה הא"נ ע"י ל' הפעל וכדרכו כולן
פתח ר"ל מור[illegible]ת וו וו
בנין התפעל יבא כשלמים אולתי בע"ג פועלים שהיו
מתהפך לוו"ו והוה [illegible] הקוסר ונמצא
עסרוי במקור בתוספו מורכב מנפעל והתפעל —
כאשר הביאו ר' אליה הבחור בס' ההרכבה שלו וו וו
המדקדקים הראשונים נחלקו אמר בשיב טעם ודעת
כי פועל המורה הליכה שרשו יָלַךְ והוא
מגזרה הזאת לא הָלַךְ כמו שנמצאהו בעבר הקל וכן
נראה והראיה הנכונה על זה הו כי בכל מקור אשר פ'
הפעל בו נסה יבא במשקל נחי פ"א יו"ד כאשר תראה
בקל אֵלֵךְ בעתיד כמו אֵרד בצווי לֵךְ כמו רֵד ולֶכֶת
במקור כמו רֶדֶת וכן בהפעיל הוליך מוליך אוליך
כמו הושיב מושיב אושיב ונאמר כי כאשר יבא —

כללי הדקדוק

בבינינים על דרך השלמים בדרך הגזרה הזאת כאשר ראית כי היו״ד תתחלף בה״א ובמקור ילך נראה הלך וגו׳ אינו מן הטעם בהיותן שתי האותיות מהנחות אשר דרכן להתחלף זו בזו ״ ״ ״

מנחי עין ו״ו פרק יג״ דמ׳ קם

שרשם הוא בצווי או במקור והוא קום או בין לכן אין להשנות עם נחי שן העין והיו״ד השרשיים אשר בעבר תראה אחרי העין והיו״ד ר״ל נמצא קם אב כי בהמה או באחרים כהמה אינם נחות ועתה נבא לבנינים ״ ״

בנין הקל

עבר יחיד

קם	קמה
קמת	קמת
קמתי	שוה

רבים

קמו	שוה
קמתם	(קמתן)
קמנו	שוה

בינוני הקל

קם	קמה
קמים	קמות

פעול

קום	קומה
קומים	קומות

בנין נפעל

עבר יחיד

נבון	נבונה
נבונות	נבונות
נבונותי	שוה

רבים

נבונו	שוה
נבונותם	(נבונותן)
נבונונו	שוה

בינוני נפעל

נבון	נבונה
נבונים	נבונות

כללי הדקדוק

עתיד		עתיד	
אֲקַוֶּה	[illegible]	אָבִין	[illegible]
תְּקַוֶּה	תְּקַוִּי	תָּבִין	תָּבִינִי
יְקַוֶּה	תְּקַוֶּה	יָבִין	תָּבִין
רבים		רבים	
נְקַוֶּה	[illegible]	נָבִין	[illegible]
תְּקַוּוּ	תְּקַוֶּינָה	תָּבִינוּ	תְּבוֹנֶינָה
יְקַוּוּ	[illegible]	יָבִינוּ	[illegible]
צווי		צווי	
קַוֵּה	קַוִּי	הָבִין	הָבִינִי
קַוּוּ	קַוֶּינָה	הָבִינוּ	הֲבוֹנֶינָה
מקור		מקור	
קַוֵּה		הָבִין	

אזהרות לבנינים הנ״ל

לקל בעבר [illegible] נמצא הוי בחולם תחת קמץ ד״ת בוֹשׁ
בּוֹשָׁה בּוֹשְׁתִּי [illegible] בינוני ומקור וצווי באו בר
חולם ד״ת בּוֹשׁ בּוֹשִׁי והעתיד אֵבוֹשׁ תֵּבוֹשׁ במקור
אֵבוֹשׁ וגו׳ יבא ג״כ עבר בצירי ד״ת מֵת מֵתָה מַתִּיו
מֵתִי וגו׳ בינוני יבא בחולם ג״כ בצירי ד״ת מֵת [illegible]
קמץ השעה בפא הפעל להבריל [illegible] לאמר הא כי [illegible]
בעין כאשר תראה [illegible] וכן קָמָה השעה בפא
להבריל ג״כ מבינוני שהוא בעין קָמָה וגו׳

עתיד בהא הנוספת אָקוּמָה ובחולם תחת שורק ד״ת [illegible]
ובזה ההפך בשני קמץ והשני חטף וכן בבפעולה
וזה הכלל הראשון בכלל הקמץ חטף כאשר אמרנו ד״ת [illegible]
[illegible]
[illegible]

כללי הדקדוק

בבנינים על דרך השלמים כדרך הגזרה הזאת כאשר
ראית לו היו״ד תתחלף בה״א ובמקור ילך נראה הלך וגו
אינו מן המשנה בהיותן שתיהאותיות מהנחות אשר
דרכן להתחלף אבו״ ה״ י״

מנחי עין ו״ו נרק יג״ דמ״ קם

שרשם הוא בבינוני או במקור והוא קום או בין לבן אין למונות
עם נחי שין הנו״ן והיו״ד השרשים אשר בעבר
תראה אותם העין והיו״ד ר״ל נוע קיה איב כי בהמה או
באחרים כהמה אינם נחות ועתה נבא לבנינים ״ ״

בנין הקל

עבר יחיד

קם	קמה
קמת	קמת
קמתי	שוה

רבים

קמו	שוה
קמתם	קמתן
קמנו	שוה

בינוני הקל

קם	קמה
קמים	קמות

פעול

קום	קומה
קומים	קומות

בנין נפעל

עבר יחיד

נבון	נבונה
נבונות	נבונות
נבונותי	שוה

רבים

נבונו	שוה
נבונותם	נבונותן
נבונונו	שוה

בינוני נפעל

נבון	נבונה
נבונים	נבונות

כללי הדקדוק

עתיד			עתיד	
אָבִין	אָבוֹא		אָקוּם	נָקוּם
תָּבִין	תָּבוֹאִי		תָּקוּם	תָּקוּמִי
יָבִין	תָּבוֹא		יָקוּם	תָּקוּם

רבים			רבים	
נָבִין	תָּבוֹאוּ		נָקוּם	תָּקוּמוּ
תָּבִינוּ	תָּבוֹאנָה		תָּקוּמוּ	תָּקוּמְנָה
יָבִינוּ			יָקוּמוּ	

צווי			צווי	
הָבִין	הָבוֹאִי		קוּם	קוּמִי
הָבִינִי	הָבוֹאנָה		קוּמוּ	קוּמְנָה

מקור		מקור
הָבִין		קוּם

אזהרות לבינינים הנ"ל

לקל בעבר קָם נמצא הוו בעולם תחת קמץ ר"ת בוא
בֹּשָׁה בֹּשְׁתִּי ובעולם בינוני ומקור נמצא בר
עולם ר"ת בוש בושי והעתיד אֵבוֹשׁ תֵּבוֹשׁ ומקור
אֵבוֹשׁ וגו' יבא גם עבר בצירי ר"ת מֵת מֵתָה מֵתִּי
מֵתִי וגו' בינוני יבא בעולה גם בצירי ר"ת מֵת מֵתִים וגו'
קמו השעה בכל הפעל להבדיל מנעי לאור הא כי יעמד
בעין כאשר תראה ישנו וכן קָמָה השעה בכל
להבדיל גם מבינוני שהוא בעין קָמָה וגו'

עתיד בהא הנוספת אָקוּמָה ובעולם תחת שורק רמ"ו ורר
ובזו ההפוך בשני קמץ והשני חטף וכן בבנינים
וזה הכלל הרשום בכללי הקמץ חטף כאשר אמרנו ר"ת וישב
רחב
יקם

כללי הדקדוק

[illegible] ואם האות אחרונה מאותיות חע"ה באמור קמץ
חטוף יבא פתח ר"ל ותמה בבנין הנוספת לאותיות איתן
בשוא ר"ל ישבון וגו'
בנפעל נָבוֹן בנוכים אחרים נהפך לשורק נְבוּנוֹתִי
להתרחק משני חולם עם כי נמצא נְפוּצוֹתֶם
בינוני נְבוֹכָה נמצאת נְפוֹצֶת בשמואל ב' י"ח וגו'

בנין פעל ופעל פרק יד"

יעברו שרשים האלו לפעלים בבנינים האלו ובהתפעל
היינו בכפל ל' הפעל ויבאו בנוח העין ויתפרדו
תולדים לפניך בבנין א' כי אין הפרש בניהם כפי
דעת הרב ארקוולטי וגו'

עבר פעל ופעל יחיד

קוֹמֵם	קוֹמְמָה
קוֹמַמְתָּ	קוֹמַמְתְּ
קוֹמַמְתִּי	שוה

רבים

קוֹמְמוּ	שוה
קוֹמַמְתֶּם	קוֹמַמְתֶּן
קוֹמַמְנוּ	שוה

עתיד

אֲקוֹמֵם	שוה
תְּקוֹמֵם	תְּקוֹמְמִי
יְקוֹמֵם	תְּקוֹמֵם

רבים

נְקוֹמֵם	שוה
תְּקוֹמְמוּ	תְּקוֹמֵמְנָה
יְקוֹמְמוּ	

בינוני

מְקוֹמֵם	מְקוֹמְמָה או מְקוֹמֶמֶת
מְקוֹמְמִים	מְקוֹמְמוֹת

פעול

מְקוֹמָם	מְקוֹמָמָה
מְקוֹמָמִים	מְקוֹמָמוֹת

צווי

קוֹמֵם	קוֹמְמִי
קוֹמְמוּ	קוֹמֵמְנָה

מקור

קוֹמֵם

כללי הדקדוק

אזהרות

בעתיד כרכו תבא בי הא הנוספת ר"ל אקוממה
וארוממה " " "

עם כי אמרנו בשער פעל ערובת הבינוני כן אמר
הבאור כי אין הפרש בין פיעל לפעל בצורה
הזאת אחרי ה אמן וברואשר מקנת אברהם כי יש
ויש בכל הנוסחאות אשר בפעל ל' היא בצירי כי בפעל
דרכה להיות בקמץ כמו שמצינו ורומם תחת לשוני
בבינוני לא רומם וכן עתה ארומם בעתיד לא
ארומם אמנם בנוסח אחרי הם שנים ...
מן השמן " "

בנין הפעיל והפעל פרק טו"

עבר הפעיל יחיד		עבר הפעל יחיד	
הקים	הקימה	הקם	הקמה
הקמת	הקמת	הקמת	הקמת
הקמתי	שוה	הקמתי	שוה
רבים		**רבים**	
הקימו	שוה	הקמו	שוה
הקמתם	הקמתן	הקמתם	הקמתן
הקמנו	שוה	הקמנו	שוה
בינוני		**בינוני**	
מקים	מקימה	הקם	הקמה
מקימים	מקימות	הקמים	הקמות

פעול		עתיד	
הקם	הקמה	אקם	שוה
הקמים	הקמות	תקם	תקמי
		יקם	תקם

כלל הדקדוק

עתיד		רבים	
אקים	שוה	נקים	שוה
תקים	תקימי	תקימו	תקימינה
יקים	תקים	יקימו	[illegible]
רבים		מקור	
יקים	שוה	הקים	
תקימו	תקימינה	אותיות להפעיל	
יקימו		העבר יבא בדרך זה	
ציווי		עבר	
הקים	הקימי	הקים	הקימה
הקימו	הקימנה	הקימות	הקימות
		הקימות	שוה

מקור

הקים

אזהרות

בבינוני הקים יבא לפעמים בלי צירי ב״א מקר והמם המשרתת לו נ״כ פתח ר״א מסית מלבים ״ ״

בעתיד נמצא בצירי במקום סירק ר״א תשב ובזו המהפכת ותקם בסגול ובגלל העין והה״א בפתח ר״א ותערה בהפעל עם כי רוב המדקדקים לא שמו בו בינוני שתיו לפניך כי כן נמצא בו גם הא למלך הוכן וכן דעת ר׳ משה קמחי במהלך שבילי הדעת שלו ״ ״

בנין התפעל יבא כמו הפעל עם בלתי אותיות הנוספות בו כדרכו עבר הקימות בינוני מקימות עתיד אקימות צוי והקיר הקימות ואין צורך לשנותו ״ ״

מנחי למ״ר אלף פרק ט״ו רמ׳ מצא

בנין הקל עבר יחיד		בנין נפעל עבר יחיד	
מצא	מצאה	נמצא	נמצאה
מצאת	מצאת	נמצאת	נמצאת
מצאתי	שוה	נמצאתי	שוה
רבים		**רבים**	
מצאו	שוה	נמצאו	שוה
מצאתם	מצאתן	נמצאתם	נמצאתן
מצאנו	שוה	נמצאנו	שוה
בינוני		**בינוני**	
מוצא	מוצאה	נמצא	נמצאה
מוצאים	מוצאות	נמצאים	נמצאות
פעול			
מצוא	מצואה		
מצואים	מצואות		
עתיד		**עתיד**	
אמצא	שוה	אמצא	שוה
תמצא	תמצאי	תמצא	תמצאי
ימצא	תמצא	ימצא	תמצא
רבים		**רבים**	
נמצא	שוה	נמצא	שוה
תמצאו	תמצאנה	תמצאו	תמצאנה
ימצאו		ימצאו	
צווי		**צווי**	
קרא	קראי	המצא	המצאי
קראו	קראנה	המצאו	המצאנה
מקור		**מקור**	
קרוא או קרא או קראת		המצא	

לטהרות

כלל הדקדוק

אזהרות בקל

עבר מָצָא כלו קמץ ומצא בצירי אמר ר׳ אליהו
הקדקדק בכנעלם שעומדים ר״ל מָלֵא שֶׁנָּא האלף
נחה בו אין מנסתרים ומסתרת

בינוני נמצא קוראים בנוס האלף מוֹצְאָה ומוצאת
בין מוֹצֵאת בשיר השירים ונם מוֹצְאָה
עבשמואל ב׳ ח׳

בצווי קְרָאנָה יבא בספרן הוא קְרָא לו מרדכי
קרא לו

בנפעל נמצאה [illegible] במקום האי נפלאות
בעניין

הנכנצים אחרים בגזרה הזאת אין צורך להביאם
כי יבאו כמו השלמים רק שזה רם לחבי האלף
תהיה נחה ונעה בר במקום היוה [illegible] אשר וכן
תהיה בבנין הקל אשר ראית ר״ל כמו בקל מצא
מְצָאתָ באלף נחה [illegible] תהיה [illegible] בפעל
[illegible] וכן בהפעיל הקראת וכן באחרים בכל מקום
שהיא נחה בקל וכשהיא נעה כמו מָצְאָה [illegible] כן
נעה ר״ל [illegible] בפעל [illegible] בהפעיל [illegible]
[illegible] תשמור האלף האזהרות האלה [illegible] מן
הכלל בפעל [illegible] בק אין במקום צירי [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] והתפעל וכן [illegible] במקום
[illegible] [illegible] [illegible] הבנין

מנחי למר [illegible] פרק י״ דמ״ עשה [illegible]

[illegible] בפעלים האלה [illegible] תשמור דק [illegible]
[illegible] להיות נחה או נעלמת או [illegible]
[illegible] כאשר [illegible] [illegible] [illegible]

(בנין)

בנין הקל

עבר

גָּלָה	גָּלְתָה
גָּלִיתָ	גָּלִית
גָּלִיתִי	שוה

רבים

גָּלוּ	שוה
גְּלִיתֶם	גְּלִיתֶן
גָּלִינוּ	שוה

בינוני

גּוֹלֶה	גּוֹלָה
גּוֹלִים	גּוֹלוֹת

פעול

גָּלוּי	גְּלוּיָה
גְּלוּיִם	גְּלוּיוֹת

עתיד

אֶגְלֶה	שוה
תִּגְלֶה	תִּגְלִי
יִגְלֶה	תִּגְלֶה

רבים

נִגְלֶה	שוה
תִּגְלוּ	תִּגְלֶינָה
יִגְלוּ	

צווי

גְּלֵה	גְּלִי
גְּלוּ	גְּלֶינָה

בנין נפעל

עבר

נִגְלָה	נִגְלְתָה
נִגְלֵיתָ	נִגְלֵית
נִגְלֵיתִי	שוה

רבים

נִגְלוּ	שוה
נִגְלֵיתֶם	נִגְלֵיתֶן
נִגְלֵינוּ	שוה

בינוני

נִגְלֶה	נִגְלָה
נִגְלִים	נִגְלוֹת

עתיד

אֶגָּלֶה	שוה
תִּגָּלֶה	תִּגָּלִי
יִגָּלֶה	תִּגָּלֶה

רבים

נִגָּלֶה	שוה
תִּגָּלוּ	תִּגָּלֶינָה
יִגָּלוּ	

צווי

הִגָּלֵה	הִגָּלִי
הִגָּלוּ	הִגָּלֶינָה

תק/ר

כלל הקרוב

מקור ... | מקור ...

גָלֹה או גְלוֹת או גָלוֹת גְלוֹת הָגְלֵה או הָגְלוֹת ,

אזהרות

כעבר גָלָה כולו קמץ נגלתה הא השרש מתחלפת
בתיו להקל המוצא, שלא תקרינה שתי הא או
אחר או ולנכנתים מתחלפת ביוד ר״ת קסיה תהלים ט׳
וכן בנסתרים רבים נמצא עָשׂוּ במקום עָשׂוּ בהא
מתחלפת ולא נעלמת נמצא עָשָׂה במקום שֶׁעָשָׂה
בפרשת בהר סיני (במספר) האמהם גָלָה טעמם
בנ׳ הנסתר להבדילו מנפי. עין אשר אמרנו כי הטעם
בנ׳ הנסתר ״ ״ ״ ״
עתיד יִגְלֶה נמצאהו בהעלם הא יִגֶל ובספר שבוין
המתהפכת ובנסתר או ש׳ בפתח ר״ת ...
הנסתר ד׳ אותיות איתן בלידי ר״ת וַיֶגֶל וַתֶגֶל ובמשיר
ונמצא גם וַיִתְגַל והתיו ב׳ בפתח בסבת הע״ פרדכה
יגלו כמו בעבר ונמצא יִגְלָיוּ הא מתחלפת ביוד
נטה כשהוא ש׳ הנסתר אחת מאותיות בנ״ר כנ״ת
הא נעלמת ובפרט בוין המהפכת במשקל זה יִרֶךְ
ר״ת יֵגֶל וַיִגֶל ונמצא וַיִגְלֵ בחירק היוד בנוסה. ...
הָיָה והיה ע״פ נעלמת ובמשקל אחר ר״ת יְהִי במקום
יִהְיֶה יְהִי במקום יִהְיֶה ... בן ... בוין המהפכת
וַיְהִי וַיְחִי ״ ״ ״

נמצא ברבים הזכרים כמו בנסתרים בעבר ועתיד
הא לנכנתים מתחלפת ביוד כשהר״ת ... בציון ובמצא ״
המקור נמצאהו בוין תחת הא ר״ת הספלת ... ״ ״

אזהרות

כללי הדקדוק

אזהרות: בנפעל

אין הפרש בין נִגְלָה עבר ליחיד נסתר לְנִגְלָה לנקבה בבינוני רק בין נִגְלָה עבר יחיד בבינוני לְנִגְלָה הדברים בטעם בעתיד הקל ורק מין ישולך להבחנים...

בעתיד ההא נעלמת ר"ל תְּגֻל במקום תְּגֻלֶּה וכו'
המהפכת וַאֲגַל במקום וָאֲגַלֶּה וכו'

בנין פֻּעַל והָפְעַל פרק יח'

עבר יחיד

גֻּלָּה	גֻּלְּתָה
גֻּלֵּיתָ	גֻּלֵּית
גֻּלֵּיתִי	שוה

רבים

גֻּלּוּ	שוה
גֻּלֵּיתֶם	גֻּלֵּיתֶן
גֻּלֵּינוּ	שוה

בינוני

מְגֻלֶּה מְגֻלָּה וכו'

נפעל

מְגֻלֶּה מְגֻלָּה וכו'

עתיד

אֲגֻלֶּה	שוה
תְּגֻלֶּה	תְּגֻלִּי
יְגֻלֶּה	תְּגֻלֶּה וכו'

צווי גֻּלֵּה גֻּלִּי וכו'

מקור

גֻּלֵּה גֻּלֹּה או גֻּלּוֹת

עבר יחיד

הָגְלָה	הָגְלְתָה
הָגְלֵיתָ	הָגְלֵית
הָגְלֵיתִי	שוה

רבים

הָגְלוּ	שוה
הָגְלֵיתֶם	הָגְלֵיתֶן
הָגְלֵינוּ	שוה

בינוני אין בו

עתיד

אָגְלֶה	שוה
תָּגְלֶה	תָּגְלִי

צווי אין בו תָּגְלֶה וכו'

מקור

הָגְלֵה או הָגְלוֹת

אגדות

אזהרות לפֻעל

בעבר גֻלֵּיתָ וגם גֻלֵּיתִי וכן בשאר הגופים ויבא בה׳ נוספת
ר״ל גֻלֵּיתָה וכו׳ וכו׳

בעתיד הה״א כדרכה תבא כשנעלמת ר״ל תְּכַבֵּס במקום תְּכַבֶּה
בפרט בוו המהפכת וכן וַתְּגַל וַיְגַל במקום וַיְגַלֶּה
וַיְגַל במקום וַיְגַלֶּה וכו׳ וכו׳
בצווי גַּלֵּה בצירי העין וכל הא גַּל וכן הַט במקום הַטֵּה וכו׳

לפֻעל גֻּלָּה בעבר קבוץ יתהפך בחולם לתשלום הדגש
אשר לא יוכל לבא באות השנית ר״ל הֹגָה עבר גֻלו
יבא לפעמים בקמץ חטוף ר״ל כָּלוּ תְּכִלוֹת כֻּסּו הרים
ובחולם ג״כ כאשר אמרנו הָגְלָה ר״ל ר״ל וכו׳ וכו׳

מבנין הפעיל והפעל פרק יט

עבר יחיד (הפעיל)

הִגְלָה	הִגְלְתָה
הִגְלִיתָ	הִגְלֵית
הִגְלִיתִי	שוה

רבים

הִגְלוּ	שוה
הִגְלִיתֶם	הִגְלִיתֶן
הִגְלִינוּ	שוה

בינוני

מַגְלֶה וכו׳

פעול

מָגְלֶה וכו׳

עבר יחיד (הפעל)

הָגְלָה	הָגְלְתָה
הָגְלֵיתָ	הָגְלֵית
הָגְלֵיתִי	שוה

רבים

הָגְלוּ	שוה
הָגְלֵיתֶם	הָגְלֵיתֶן
הָגְלֵינוּ	שוה

עתיד	עתיד	
אַגְלֶה	אָגְלֶה	שוה
תַּגְלֶה וגו'	תָּגְלֶה	תָּגְלִי
צווי	יָגְלֶה	תָּגְלֶה
הַגְלֵה וגו'		רבים וגו'

מקור	מקור
הַגְלֵה או הַגְלוֹת	הָגְלֵה

אזהרות להפעיל

בעבר הִגְלָה נ"ס הֶגְלָה הִגְלְתָה בלי א' הרצאת הֶגְלַאת יוסק לכר' יב' הִגְלִיתָ ונמצא גם כן הִגְלֵיתָ בחירק

בעתיד ההא נעלמת כמו בקל יֶפֶר במקום יַפְרֶה ובכרת בוין המהפכת ובע"ע ו"ס כמנהגם בפתח וַיֶּגֶל ובשני שוא מסבה האמורה בקל יֵרֶד ההפרש שיש בין הקל להפעיל כשהיא נעלמת כי בקל אותיות איתן בסירק או בצירי ובהפעיל אותיות איתן בפתח ועין בפי רשי בפרשת שמות בדבור וייטב אלהים למילדות עלו זה

בנין המפעל הוא כמעט כמו הפעיל באותיות נספות עבר הִתְגַלָּה בינוני מִתְגַלֶּה עתיד אֶתְגַלֶּה וצווי הִתְגַלֵּה " " "

אשר צריך להזהר בו בשורש שָׁחָה כי ההא תתהפך לוו בעבר הִשְׁתַּחֲוָה וכן בעתיד במקום יִשְׁתַּחֲוֶה בוין המהפכת יבא וַיִּשְׁתַּחוּ וברבים נסתרים יִשְׁתַּחֲווּ ההא תתעלם גם בפעלים אחרים בבנין הזה ונמצא וַיִּתְגַל במקום וַיִּתְגַלֶּה בסבת הוו ובצווי נ"כ הִתְגַל — במקום הִתְגַלֵּה בשמואל ב' יג' ה' ועתה נבא לנחי הקצוות

תנחי

כלל. הדקדוק

מנחי הקצוות פרק כ״

הראשונה מנחי הקצוות שהפ״א אלף והלמ״ד ה״א ד״מ אפה
אפה כוללים בגזרה הזאת יבאו בכללי נחי
פ״א אלף באותיות הראשונות ובספר בכללי נחי למ״ד
ה״א העבר בקל יהיה אפה אפתה אפית אפית אפינו
אפו. אפיתם וגו׳ ואין צורך להזכיר הבנינים כי ישמור
דרכי שתי הגזרות כאשר אמרתי תוכל תשמע לבד כל
הבנין אשים לפניך לבד ראשית הזמנים שהפכת
הקל בינוני אופה פעול אפוי עתיד יאפה תאפה צווי
אפה מקור אפות ובנפעל עבר נאפה בינוני נאפה
עתיד יאפה צווי האפה ומקור האפות בפעל תאמר
אפה בעבר תאפה בבינוני מאפה תאפה בעתיד אפה בצווי
ובמקור אפות ובפעל לא נמצאת כלל הגזרה הזאת
וכן בהפעיל והפעל וגו׳ וגו׳

אמנם בהתפעל תחבר התאפה מתאפה אתאפה התאפה
ובמקור התאפות וגו׳ וגו׳

אחר הגזרה הזאת תבא גזרת נחי הקצוות שהפ״א יו״ד
והלמ״ד אלף ד״מ יצא נר בה ובכל הגזרות המורכבים
תשמור דרכי שתי הגזרות כאשר רמזתי לך בגזרה
הנע והיוד תשמור דרכי נחי פ״א יוד ואלו דרכי נחי
למד אלף והנה אוסיף לתת לך בזה האזהרות המורכבות
פעל ירא שהוא מן הגזרה הזאת יבא בקל בצירי ירא
בעתיד ובצווי יבא כדרך השלמים ובמקור ירא במקור
או יראה ועם בכלם ליראה ונמצא חסר ליראה מפני
דוד וכן בצווי המר אונה שמרת דרכה שהנקד מקמה
כאשר ראו בנחי פ״א יוד לך תמצא יראו את ה׳ קדושיו

וכלל

כללי הדקדוק

וכלל אמיתי נתן המדקדק ר' אליה כי גזרת המורכבות לא תבאנה לעולם בחסרון הפ"א במקור ובצווי כי אם ב' פעלים מהנה והם פעל יצא ופעל ישב כמו יצא נראה צאת וצא וכן ישב שבת ושב והאומר לענינו בגזרה הזאת העתיד בקל יבא בשני משקלים כמו יצא הוא אצא תצא יצא וכו' ויירא הו אירא תירא ירא וכו' ובבנין נפעל היוד מתחלפת כדרכה ר"ל נורא אירא ובהפעיל הוציא אוציא וכו'

ובגזרת נחי פ"א שהפ"א יוד והלמד הא ר"ל ירה הוד כמו כן תלך אחר דרכי נחי פ"א יוד והה"א אחר דרכי נחי למ"ד הא רק בעתיד אותיות אית"ן תבאנה בצירי בקמץ צירי בקל ר"ל אירה תירה יירה ונותר ובהפעיל ההא מסבת את התנועה עם בצירק וכן נחיכי לנקבה בנפעל היוד אינה מתחלפת בוין בעתיד בצווי ותאמר הירה אירה תירה יירה ובהפעיל נוזר בהפעיל הה"א וכו'

עוד צריכין אנו לגזרת נחי עין ונחי למ"ד אלף ר"ל בוא והצעתיו לפניך כי אנכי כי אם בקל והפעיל והפעל וכו'

עתיד בקל יחיד	
אבוא	שוה
תבוא	תבואי
יבוא	תבוא
רבים	
נבוא	שוה
תבאו	תבואנה א'
יבאו	תבואינה

עבר בקל יחיד	
בא	באה
באת	באת
באתי	שוה
רבים	
באו	שוה
באתם	באתן
באנו	שוה

בינוני

בא	באה
באים	באות

צווי

בא	באי
באו	באנה

מקור

בא

אזהרות

באה בעבר בטעם בלא הפעל להבדיל מבאה בינוני
שהוא בלמד הפעל בציני בעתיד תבא הא הנוספת
ר"ל בואה אבואה נבואה וכן נון הנוספת דרך משל יבאון

בנין הפעיל יחיד

הביא	הביאה
הבאת	הבאת
הבאתי	שוה

רבים

הביאו	שוה
הבאתם	(הבאתן)
הבאנו	שוה

בינוני

מביא	מביאה
מביאים	מביאות

עתיד

אביא	שוה
תביא	תבאי
יביא	תביא

בנין הפעל יחיד

הובא	הובאה
הובאת	הובאת
הובאתי	שוה

רבים

הובאו	שוה
הובאתם	(הובאתן)
הובאנו	שוה

עתיד

אובא	שוה
תובא	תובאי
יובא	תובא

רבים			רבים		
	שוה	נביא		מובא	שוה
	תביאינה	תביאו		תובאו	תובאנה
		יביאו		יובאו	

ציווי

הבא	הביאי
הביאו	הבאנה

מקור — מקור

הביא — הובא

בבנינים אחרים לא נמצאת ׃

גזרה הזאת כאשר אמרתי ומשנה נעה לדבר משתי גזרות הנשארות המורכבות אשר מהנחי העין ובחסרון ותולדנה מחסרי הפא ונחי למד אלף וחסרי הפא ונחי למד הא

רמ״ נשא נטה פרק

גם באלה תשמור הדרך אשר אמרתי בשאר הגזרות המורכבות וראשונה אזכיר כי בנשא וחבירו בכל מקום אשר תחסר הנון בחסרי הפא תחסר גם בם ובכל מקום אשר תנוח האלף תנוח גם בהם חוץ מהמקור כי בא יבא בנוע האלף חוץ מן הכלל כי לא תאמר בלבד נשא אך גם כן תאמר שאת ובכלם תנוח ר״ת לשאת הצווי שא כמו נש בלי נון ובקמץ כדרך נחי לאלף ר״ת קרא וכן בעתיד אשא כמו אקרא אך בחסרון הפא ומתנשאים לשון עריך וכמו אר משב בהיותו עבר במקום נשאו וכן ונשו את כלמתם [illegible]

יצאים מכללם בפעל בקשל אינם נמצאים כלל
ובהפעיל הֵשִׁיא הִשִּׂיאָה בדרך שתי הגזרות וכן בהפעל
הֻשָּׂא הֻשְּׂאָה וגו׳

וחסירי הפא נוני לומר הא רת נָשָׂא הנון הנופלת על
דרך נון של נָשָׁא והוא כמו הא של גָּלָה אמנם
בנוי ובמקור תראה הנון בקל כי תאמר שְׂאֵת בשוא
לא שֵׂה שני כמו גֶּשֶׁת גשי וכן בם לא תשמיר רק הוא
כמו נְשֵׂה לא תאמר שֵׂת כאשר תוכל לומר אל
בשני נקוד הא אמנם בעתיד מסבת הוו תתעלם
הוא נמצא ישא במקור ישה ישא במקור ישה וכן
בהפעיל ישא במקור ישה הגזרה הנלאת
תבא בקל נשה נשתה ומור בעתיד אשה תשה
ישה בנפעל נשה נשתה בעבר עתיד אנשה
תנשה ... בפעל ופעל לא נמצאת בהפעיל
בעבר השה ... עתיד אשה תשה ... ובהפעל
עבר השה ... עתיד אשה תשה ... שהפעיל לא
נמצאת וגו׳ וגו׳

מן הכפולים פרק כב רמז סבב

נבנה בניני גזרה אחת בהיותם גרים ושונים
מתמשכים וגו׳

בנין הקל יבא בשני דרכים בגזרה נודעת או כדרך
השלמים עצמם סבב סבבה סְבַבְתָּ ומותר או
בחסרון עין הפעל דרך הראשון נשמטהו
כמותר ונבא לדרך השני וגו׳

בנין הקל עבר

יחיד

סַב	סַבָּה
סַבּוֹתָ	סַבּוֹת
סַבּוֹתִי	שוה

רבים

סַבּוּ	שוה
סַבּוֹתֶם	סַבּוֹתֶן
סַבּוֹנוּ	שוה

בינוני

סוֹבֵב ומותר בשלמי ר

פעול

סָבוּב ומותר בשלמים

עתיד

אָסֹב	שוה
תָּסֹב	תָּסֹבִּי
יָסֹב	תָּסֹב

רבים

נָסֹב	שוה
תָּסֹבּוּ	תְּסֻבֶּינָה
יָסֹבּוּ	

צווי

סֹב	סֹבִּי
סֹבּוּ	סְבֶינָה

מקור

סוֹב

אזהרות לעבר

סַב בפתח להבדילו משָׁב כי
עין שהוא בקמץ כן סַבּוּ —
ומותר דגש ב״ב להשלמת עין
הפעל אשר תחסר וגו׳

אזהרות לבינוני

במקום תַּם תַּמָּה
תַּמִּים תַּמּוֹת
בחסרון העין כמו בעבר

אזהרות לעתיד

אָסֹב תבלענה אותיות אית״ן כמו
בשלמי פ׳ ורגש לסריה(?)
כמו אָקֹב תָּקֹב ובפעל הוי(?)
המתהפכת יתהפך לפעל קמץ
ואחרון חטוף ר״ת יְסֻבַּב
וכן היא החטף השורק האמורה
בפעל קמץ חטוף וגו׳

אזהרות לצווי

ברגש לאחר הפעל ואם הטעם
בלאחר הפעל או חולם
הפה נהפך לקמץ חטוף דרך
משל רָנִּי רָנּוּ

בנין נפעל

עתיד יחיד		עבר יחיד	
שוה	אֶסַּב	נָסַבָּה	נָסַב
תִּסַּבִּי	תִּסַּב	נְסַבּוֹת	נְסַבּוֹתָ
תִּסַּב	יִסַּב	שוה	נְסַבּוֹתִי
רבים		**רבים**	
שוה	נִסַּב	שוה	נָסַבּוּ
תִּסַּבֶּינָה	תִּסַּבּוּ	נְסַבּוֹתֶן	נְסַבּוֹתֶם
	יִסַּבּוּ	שוה	נְסַבּוֹנוּ
		בינוני	
צווי אין בו		נְסַבָּה	נָסָב
מקור		נְסַבּוֹת	נְסַבִּים
הִסַּב			

אזהרות לנפעל

בינוני נָסָב יבא גם בצירי ר"ל נָמֵס ומקור הסוב בצירי
הִמֵּס ועתיד אֶסַּב לפי פא הפעל אינה מקבלת
דגש אותיות אחה"ע תבאנה בצירי ר"ל אֵחֵל אֵאָסְפָה בה"א
הנוספת ״ ״ ״

בנין פִּעֵל ופֻעַל ראינום בגזרת כפי שין במרובעים
במשקל הנין בונן כונן וכן בכפולים סוֹבֵב ״
ובנין התפעל יבא כמו הסתובב וגו' ״ ״

בנין הפעיל והפעל בכפולים פרק כג"

עבר הפעל יחיד		עבר הפעיל יחיד	
הוּסַבָּה	הוּסַב	הֵסַבָּה	הֵסֵב
הוּסַבּוֹת	הוּסַבּוֹתָ	הֲסִבּוֹת	הֲסִבּוֹתָ
שוה	הוּסַבּוֹתִי	שוה	הֲסִבּוֹתִי

רבים		רבים	
הֵסַבּוּ	שנה	הוּסַבּוּ	שנה
הֲסִבּוֹתֶם	הֲסִבּוֹתֶן	הוּסַבּוֹתֶם	הוּסַבּוֹתֶן
הֲסִבּוֹנוּ	שנה	הוּסַבּוֹנוּ	שנה

בינוני

מֵסֵב	מְסִבָּה
מְסִבִּים	מְסִבּוֹת

פעול

מוּסָב	מוּסַבָּה
מוּסַבִּים	מוּסַבּוֹת

עתיד		עתיד	
אָסֵב	שנה	אוּסַב	שנה
תָּסֵב	תָּסֵבִּי	תּוּסַב	תּוּסַבִּי
יָסֵב	תָּסֵב	יוּסַב	תּוּסַב

רבים		רבים	
נָסֵב	שנה	נוּסַב	שנה
תָּסֵבּוּ	תְּסִבֶּינָה	תּוּסַבּוּ	תּוּסַבֶּינָה
יָסֵבּוּ		יוּסַבּוּ	

הָסֵב	הָסֵבִּי
הָסֵבּוּ	הֲסִבֶּינָה

מקור	מקור
הָסֵב	הוּסַב

אזהרות בהפעיל

הֵסֵב כולו צירי בעבר ובעתיד בא פתח במקום צירי שני ד"מ הֵמֵר הֵשֵׁם הֵקֵל ובן ברבים הֵסֵבּוּ שהוא לא"ו בן בבינוני מֵסֵב נמצא בפתח מֵצַל בעתיד יבא פתח לפני [illegible] באותיות

באותיות איתן ד"ת עסב ובשמש באות איתן כל הפעל
בסגול ד"ת עָגֵל
והפעל במקום שורק יבא בכל הבנין קבוץ ד"ת הֻסַב
הֻסַבָּה

משרשים מרובעים ומחומשים פרק כג

כבר ראיתי לך כי יש ג"כ פעלים אשר להם ארבע אותיות
בשרשם וגם חמש ואתה דע לך כי אלה יבאו רק
בבנין פעל והתפעל והדרגות צמאך הנם מוצבים
לפניך ברמיזה ותשתומם ותוסיף לקח

פעל		התפעל	
מרובעים אמיתיים		מרובעים אמיתיים	
עבר	כִּלְכֵּל כִּלְכְּלָה וגו'	עבר	הִשְׁתַּעֲשַׁע וגו'
בינוני	מְכַרְכֵּר וגו'	בינוני	מִתְקַרְקֵר וגו'
פעול	מְשֻׁחְבָּר וגו'	עתיד	אֶתְמַהְמַהּ וגו'
איתן	אֲכַלְכֵּל וגו'	צווי	הִתְגַרְגֵּר וגו'
צווי	כַּרְסֵם וגו'	מקור	הִתְגַלְגֵּל וגו'
מקור	כַּלְכֵּל וגו'		

ונמצא מחומשים מבנין פעל
ובמלבן רַטְפַּשׁ

פועל אשר נמצא מחמש אותיות והוא קְמַרְמַר ונמצא
מחומש בעבר חֲמַרְמְרוּ

הנה זהו המקום האחרון אשר המלמד הנזהר יבחן את
תלמידו ויתן לפניו דבר דבור בלי מלשונות העמים
להביא לעברי בהיות בידו שלשה חלקי הדבור שם
ופעל וכנוי כי בם יוכל לחבר כל דבור שלם שיספוק
וכלתי בידו לעשות ולא יעבירנו לגלליות הבאים
אדרבא ימצאם בקי בהם ובכל אשר בהם

מהמלמת

כללי הדקדוק

מהמלות פרק כד

המלה אינה מורה שלשנין שנאמר בעצמו כלא של
דבר ולא של פעולה ואין לה זמן ולא גופים
ולא בנין ולא סוג ולא מספר ולא מינים משמשת היא
אל הדבור היטב בהתחברותה אל השמות ואל הפעלים
ואלה הנה הוראותיה בקצור "

תשמשנה על שאלת מקום מלות אי איה אפוא איפה
אן אנה מאין ועל הוראת מקום פה כה –
מפוא הנה הלום שם משם מביית פנימה חוצה
מעלה מלמעלה מטה לפנים אחור על שאלת זמן
מתי עד מה עד אן והוראת זמן עתה אחר היום
תמול אתמול שלשום מקדם תמיד עד אם עד
כי טרם מהרה מהר חיש אז אזי לעד לעולם ועד
תבאנה דרך שאלה מלות אם האם הלא איך איכה
מדוע למה ולקיום הדבר כן אכן אמנם
אמנם אך הן

תבאנה לשלילה מלות לא בל אל אי בלי בלתי
ועל ספק הדבר אולי פן לולא "

להורות החבור תבאנה מלות גם יחד יחדו גם
אף ועל ההפרדה ומעוט לבד אך בלעדי
זולתי ורק מהם "
להורות רבוי הדבר תשמשנה מלות יותר מאוד רב
הרבה אף כי ולמעוט אפס מעט כמעט
כאין אפס וכולא "
על הדמיון כה כן כמו כן כמו ככה כביה "

על גבול

כללי הדקדוק

על גבול זמן או מקום אֱלֵי אֶל אֵצֶל אַחֲרֵי אַחַר אַחֵר
לפנים · מול לְעֻמַּת בֵּין תַּחַת לִפְנֵי סָבִיב עֵבֶר
אֵצֶל אַחֲרֵי וגו׳ וכו׳
על סבת הדבר על אֹדוֹת בַּעֲבוּר לְמַעַן בִּגְלַל בַּעֲבֻר
תַּחַת חֵלֶף לְפִי כְּפִי כִּי יַעַן עֵקֶב אֲשֶׁר וכו׳
דרך בקשה תבאנה מלות כי נא אָנָּא לוּ אָמֵן וכו׳
יש מלות אשר המה כמו הקול אשר נתן אל הנה
אשר יצא מפינו כפי הטבע בעת צרה ושמחה ו
בעת צרה להורות תמר יאמר אוי הוי אוֹיָה אָה הָהּ אֲהָהּ
אללי ועל השמחה הֶאָח הֵאָח וכו׳
ולהורות איזה דבר מוכנת באו ג״כ קולות הֵא הֵן ומלה
הזאת הִנֵּה · וכמו כן נוכל לומר כי בזה
תיבת הַס להזמין השומעים לשתיקה כי דומה לה
הקול אשר נשמע בעת ההיא וכו׳
במקצת מלות הנ״ל יחוברו כנויים המחוברים כאשר
ראינו המחוברים לשמות · ולכן תתהפכנה
בנקודותיהן כאשר אראך עתה וכו׳
כ[illegible] יחובר לכל הגופים ר״ל כָּמוֹנִי כָּמוֹךָ כָּמוֹהוּ
ולרבים כְּמוֹהֶם כְּמוֹכֶם כָּמוֹנוּ וכו׳
הִנֵּה אֵינֶנּוּ יחוברו ג״כ ותאמר הִנְנִי הִנְּךָ הִנּוֹ הִנָּם
הִנְּנוּ וְאֵין אֵינָם אֵינֶנָּה ולא נמצא מחובר לגופים
אחרים וכו׳
אין עוד יחוברו ולא ישתנו נקודיהם ותאמר
אֵינֶנִּי אֵינְךָ וגו׳ וכן עוֹדְךָ עוֹדֶנִּי וגו׳ וכו׳
אחר אַחֲרֵי יחוברו לכנויים גם המה ר״ל אַחֲרַי אַחֲרֶיךָ
וכן לפני לְפָנַי לְפָנֶיךָ לְפָנָיו לְפָנֵינוּ לִפְנֵיכֶם
וגומר וכו׳

על. עַד ישתנה או לקמץ או לשוא פתח בדרך זה׃
עָדַי עָלַי עָלֶיךָ עָדֶיךָ עָלָיו עָדָיו עָלֵינוּ
עָדֵינוּ בקמץ והשאר בשוא פתח עֲלֵיכֶם
עֲדֵיכֶם וגומר ״ ״

תַּחַת פתח השני יצא לשוא דרך משל תַּחְתַּי תַּחְתֶּיךָ
וגומר ״ ״

אצל הצירי יעבור לסגול והסגול לשוא ר״ל אֶצְלוֹ וגו׳

מלת אֵת אם תהיה במקום עם הצירי יתהפך לחירק
ר״ל אִתִּי אִתּוֹ וגו׳ ואם היא לסימן הפעול
לפעולם כמו אותו אותך אותי ״ ״

בִּלְתִּי ואולתי חירק האחרון ילך בהתחבר אל הכנוי
ר״ל בִּלְתּוֹ בִּלְתְּךָ אוּלָתוֹ אוּלָתְךָ ״ ״

בְּעַד השוא לפתח והפתח לשוא פתח עם שוא ובא שוא
אחריו ר״ל בַּעֲדִי בַּעַדְךָ בַּעֲדוֹ בַּעַדְכֶם וגו׳ ״
וכן לְמַעַן בפתח השני יהיה כמו בְּעַד ר״ל לְמַעֲנוֹ
לְמַעַנְכֶם וגומר ״ ״

נֶגֶד סגול השני יעבור לשוא כמו נֶגְדִּי נֶגְדּוֹ וגו׳ ״
עִם יתחבר עם כל הכנויים בלי שנוי ר״ל עִמִּי עִמּוֹ
וגומר וזה אשר רציתי לתלות ׃ ׃

מסמיכות השם פרק כה״

הלא כתבתי לך כי אחד מחקרי השם הוא מולידה נקרא
נ״ב סמוך ותולה של תורנו ואתם אמור —
אמרתי לך כי לשוננו הקדש לא ישתמש מאנו כלל
וכלל במקרא כי בשנוי נקוד ות השם הראשון יראה
על הרובי ובתורה שבעל פה עכברנטים לבר
השתמשו מאנו הכותבים כי רבריהם נכתנו בלי
נקודות ולהתנחק מן השבוש לקחו המלה היא
כי מאלות מחוברת לכנוי במקרא בתיבות שני שלך

כללי הדקדוק

ועתה בני הזהר לך בכללים הבאים כי המה
יורו לך הדרך האמיתית להכיר הסמוך
והמוכרת ומשנה הרבה וכן תעשה כי יאהבך אלהים
לכתוב בלשוננו בנקודותיה ובפרט בשירים וחשבונות
לבל נורא עלילה ״ ״ ״

כל שם יהיה זכר או נקבה שתהיה קמץ הנקודה
הקודמת לאחרונה תתהפך לשוא בסמיכות ר״ל
דבר דְבַר, צדקה צִדְקַת והקמץ נקודה האחרונה
יעבור לפתח כאשר אתה רואה במשלים הנ״ל ואם
קמץ לא הוא באות גרוניות יהפך לשוא מחובר —
כאשר אמרנו למעלה בשנוי השם ר״ל חָכָם חֲכַם
אמנם אם אחר קמץ אחרון תהיה אלף לא יהפך
לפתח ר״ל צָבָא צְבָא ״ ״ ״

הזכרים רבים בשמות הנ״ל קמץ לא יהפך לחירק
והשני לשוא ונוע הרבים בכל השמות
זכרים אשר סופם ים יהפכו לצירי ונוע אחרון ר״ל
דברים דִבְרֵי ״ ״

אם האות הראשונה היא גרונית תחתיה יבא
בה פתח ר״ל חכמים חַכְמֵי ״ ״

שמות נקבה יחידה הה״א סימן הנקבה תתהפך
בסמיכות לתיו והקמץ לפתח כאשר אמרתי
ר״ל צדקה צִדְקַת והשוא לא לחירק וברבות
צִדְקוֹת כבשות ״ ״

שמות אָב אָח בסמיכות המה אֲבִי אֲחִי ״ ״
יוצאים מן הכלל שמות בְּהֵמָה קְדֵמָה צְדָה מָגֵן מָעוֹן
שהקמץ לא ישתנה ״ ״

שמות שהם על משקל פֶּעֶל בסמיכות היחיד
לא ישתנו כלל וברבים סגול לא יעבור

ברובם

כללי הדקדוק

ברובם בפתח ובאיזה שם לחירק והשני לשוא ר"ל
שפרי מלכי בחמי ״ ״

ד' שמות הם ירך כתף עדר רגל בסמיכות יבא על
משקל פעל ירך כתף עדר רגל ״ ״

הצירי לא ישתנה ואם יבא קודם קמץ ישתנה
לשוא ר"ל עצה עצת בשביל אות גרונית שנה
שנת שער שערי מצב מצבי ואם אחר צירי אות נחה
לא ישתנה ר"ל היכל איבה וכן ברבים הצירי יתהפך
לשוא כשהוא נקודה קודמת לאחרונה ר"ל חצרים
חצרי זקנים זקני וגו' כשבאה אות נחה אחריו
שישאר כמו שאמרנו ביחיד ר"ל יחיד ... נמצא
בזה הכלל ... שהוא ... ואחרים
כמהו ״ ״ ״

בשמות של שמש נקודות והמה הבאים ע"מ ערב
ישתנה ברבים לחירק והסגול לשוא ר"ל עקבות
[illegible]ן מן עקב עקבות ומן עדר עדרי אבל אם אות
הראשונה היא ח' תנקד בסגול ר"ל חבלי ״ ״

ושמות [illegible] ע"מ קדש השולם יתהפך ברבים
לקמץ חטוף והסגול לשוא ר"ל קדשי כמו
מן קדש קדשי וכמו כן שמות אשר בהם פתח
תחת סגול מסבת הה"א הע' הבאה אחריו כמו מן
אהל אהלות ״ ״ ״

אם אחר הסגול תבא הא' באחרונה ביחיד בסמיכות
הסגול יתהפך לצירי ר"ל רועה רועה מקנה מקנה
וכיוצא בהם ויוצא מן הכלל פה שנמצא בסמיכות
פי דברי פי חכמים ״ ״
״ ״ ״

שמות

כללי הדקדוק

שמות אשר בהם פתח וחירק יתהפכו שניהם
לצירי א' כאשר בשנוי השם דרך משל
זַית זֵית בַּית בֵּית יַין יֵין וכיוצא " "
מכנוי המחובר לשם נרק כו"

כבר הקדמתיך למעלה בלוח אחר על שם דבר
המחובר לכנוי וממנו ראית מה המה כנויי
הנוספים לזכר ולנקבה וליחיד ורבים ואמנם
חובתי היא שלא למנוע ממך כל דבר להודיעך
כללים המורים איך ישתנו השמות מסבת —
התחברותם לכנוי כאשר אמרתי לך בפרק הקודם
איך ישתנו בעלל הסמיכות " " " "

ואתה דע לך כי ארבע תנועות הנה המשנות השמות
והם קמץ צירי סגול וחולם והסימן קז" סח"
והשוא ג"כ משנם לא יחשב עמהם כי איננו בכלל
התנועות כאשר אמר הבחור בפרק שירה של שיר
ימושו " "

ואני אקח אותנה אחת לאחת להקל העניין כאשר
אפשר ואלה כללי הקמץ " " "

השמות שהם ע"מ דָּבָר כבר נתתי לך לוח עליו כאשר
אמרתי וממנו תראה איך ישתנו שמות זכרים
שהם על משקלו " " "

אמנם שמות הנקבות מלבד כי קמץ הה' תשתנה לשוא
ההא תשתנה לתיו כמו בסמיכות ד"מ צְדָקָה —
תאמר צִדְקָתוֹ צִדְקָתָם וגו' , ומזה תראה כי השוא
יתהפך ג"כ לחירק כמו בסמיכות וזה דוקא בשמות
אשר ע"מ צְדָקָה אבל שמות אחרים לא ישתנו כמו
חֲכָמָה חָכְמָתוֹ צָרָה צָרָתוֹ מַעְלָה מַעֲלָתוֹ אֲכִילָה
אֲכִילָתוֹ ודומיהם " "

אך

4/2

כללי הקמץ

אך שם אמה קמץ הא יתהפך לשוא פתח בהיותו
באלף כמו אמתו וברבים האחר לפתח והשני
לשוא אמהותיו ונעתר ...
הבאים שמקצה ישאר הקמץ ביחיד ונאמר קצהו
ונמצאהו כדרכו הפוך לשוא קצתו כמו
ברבים קצותם וה״ה תתהפך לחיו וכן מעוז ומבירין
ישאר הקמץ מעוזו מעוזם וכן מגן ודינו מגנו
מגנם וכן הבאים ע״מ רמות רמותו וכן בשמות
פנים בנים לעולם לא ישתנה הקמץ בסבת
הכנוי תוך מתוכן שתי הנקודות המחוברות לעולם
לבד ותאמר תוכו מתוכו או מתוכן אותו ונאמר ...
חם חביו בשם יחיד וכנוי יחיד לא ישתנה
הקמץ כמו אבי אביך אבין אמנם בכנוי רבים
ישתנה לשוא פתח בשביל אות גרונית אביהם
זולתי במ״ב כי לא ישתנו אבינו אחינו ובשהשם
עצמו רבים רובם ישתנו הב׳ לשוא פתח אבותיו
אחיהם אמנם נמצא אחיו בסגול וכן אחי ואחיך
בפתח וכן לא ישתנו ידה ... עבה הן בכנוי יחיד
הן בכנוי רבים ידו רמו ידם רמם ונמצא רמקם
...כם אמנם כשהם רבים בשם בכנוי יחיד ולמ״ב
רבים לא ישתנו כמו ידיו דמינו אמנם לשאר נוכים
ישתנו לשוא ר״ל ידיהם דמיכם ושר וצר לעולם
לא ישתנו כמו שריו שריהם צרי צריכם וכו׳
[illegible] ישתנו לפתח ...

כללי הצירי

צירי א׳ בשם ישתנה לשוא והנקודה הבאה אחריו לא
תשתנה ר״ל לבב לבבי עצה עצתי אמנם בשמות

כלל הדקדוק

של משקל מקורות כמו סֵפֶר יתהפך לחירק והסגול —
לשוא בסמיכות ר"ל ספרו ספרים נדרו נדרים וכאשר
אמרתי בסמיכות לא ישתנה בשמות האלו ודומיהם
היכל איתן שבה שארית שאלה ראשית איפה —
תאנה ובשם בהמה לעולם יתהפך לסגול בהמתי וגו׳ ״
כשהוא נקוד אחרון בשמות ע"א שומר יהפך לשוא
כמו שומרו עובר עוברין ובמשקל פעל
ופעל ישאר כמו גדר מגדרו פאר —
פארה ונמצאהו הפוך לחירק בשם אויב בכנוי
נמצא לזכר אויבה ולפעמים בסגול שוחרך ״ ״

שמות הברה אחת רובם ישתנו לחירק ר"ל עת
עתי יתן (לבתך) אשכב תל שן) קן
שני גם אבן בני שאר הגזרי כמו גוי גויה וכן בכל
אלה ישארו כמו אדר שם ראש רגע שין שדי גר
רגע גר אלן בן ושר יתהפכו לשוא כשהוא יחיד בנו
שמי בנך שמך אמנם לא יבא קודם הך שוא
יתהפך לחירק ותאמר שמך דברה ״ ״

כללי הסגול

שמות שהם על משקל פֶעֶל או פֶעֶל בשני סגול או בסגול
ופתח בא או ע׳ הא יתהפך לחירק והשני לשוא
ר"ל קבר קברו אבן רבים התה אשר הא יתהפך —
לפתח נכרת אמאות הראשונה או שנית אחת —
תאותיות אהח"ע ר"ל אבן אבנו חסד חסדו וכל
השמות הבאים יהו כהתה קשת עמר צלע נפש —
מלך כסף כלב שמן שנע נגע דלת בטן פלא פלגש
וכן יש סגול שבשם תפארת ר"ל תפארתו ״ ״ ״

סגול אשר אחריו יבא שוא ישאר ר"ל אצבע אצבעו ״ ״
סגול אשר אחריו הא בסוף תיבה ר"ל מקנה יוסר ונעתו
ההא ר"ל מקני מקנה אמנם בנסתר לזכר
תחבור לצירי ר"ל מקנהו כמו בסמיכות ולנקבה
ישאר ג"כ כמו עיקר מקניה ״ ״
שה פה יסבו ההא ליוד והם ישברו לחירק ולצירי
ר"ל שיו (ונמצא גם שיהו) פיו פיהו פיך וגו׳״

כללי החולם

שמות ע"ו פֹעַל או ע"ו פֹעֵל ב"ה או ע׳ יתהפך לקמץ
ואחריו שוא יהיה חטוף או קבוץ ר"ל קדש —
קדשו חדש חדשו אהל אהלו ואם אות השרשית —
אות גרונית החטוף יהיה בה ר"ל אהל אהלו וכן תואר
תארו הנה שנמצא תוארו תגולגולת נמצא
גלגלתו ״ ״
אם אחר חולם יהיה קמץ או צירי ישאר החולם כמו
אצר אוצרו איב אויבו ״ ״ ״
חולם נקודה אחרונה בשמות ישאר ברובם אמנם
יתהפך ג"כ לקבוץ או שורק ר"ל מעזו מעזני
טוב טובי טובו טובך ״ ״ ״
השוא על הרוב יתהפך לחירק ר"ל דבש דבשי ואם
הוא ע"ו פרי ישתנו איש באופן דרך משל פריו ״ ״
גם הפתח כשהוא נקודה אחרונה במלה שם יתהפך
לחירק ר"ל פת פתי נפתח וחירק כאשר אמרנו —
בסמיכות ר"ל בית ביתו זית זיתך ונותר ״ ״
אלה הכללים אשר יכלתי לתת לך בדרך קצרה הכללים
אשר נתנו המדקדקים הראשונים בדברם
מן הסמיכות והכנוי המחובר לשם בארוכה ולא

השמות

כללי הדקדוק

השמטתי איזה דבר יהיה דבר מועט והתרגל ב[illegible]
ומלא את חסרוננו · ובזה הדרך אבא להודיעך כללי
בנוי המורכב המחובר לפעלים כאשר
בזה הבטחתי לך ·· ··

מבנוי המורכב מחובר ל[illegible]עלים פרק כז״

רבו כמו רבו דרכי הפעלים בהתחברותם אל הבנויים
המורכבים וכמעט שהוא אי אפשר להעלותם
לכללים אמתיים ונכונים להשתמש מהם על כללות
כל הפעלים שבס״ה תקח ממני מה שתראה יהיו
לך נר בדרך ואם לא יאיר לך כל הדרך לא תלך
באפלה כאשר אתה הולך כי אור גרוע לך על רובה ··
והנה שמתי לפניך בנין הקל כלו מחובר לבנויי
כל הגופים כאשר עשו המדקדקים אשר קדמוני
אך אוסיף על גוף וגוף האזהרות המצטרכות ··
פָּקַד יצטרף בדרך זה ונזהר כי בנוע זה הוא לזכר
והשני לנקבה ואשים אותיות א׳ב׳ג׳ להורות
גופי הבנויים ·· ··

פָּקַד		אזהרות
יחיד	רבים	קמץ ראשון בכל העבר יתהפך
א׳ פְּקָדוֹ	פְּקָדָם	לשוא והפתח לקמץ —
או	או	אולם בבנויים הֵם הֶן כי
פְּקָדָהוּ	פְּקָדָמוֹ	לא ישתנה ואשר סופו צירי
פְּקָדָהּ	פְּקָדָן	לא ישתנה ד״מ אֲהֵבוֹ אֲהֵבְךָ״
ב׳ פְּקָדְךָ	פְּקָדְכֶם	
פְּקָדֵךְ	פְּקָדְכֶן ·	
פְּקָדַנִי	פְּקָדָנוּ	בבנין פִּעֵל צירי ישתנה

לשוא ר״ל פְּקָדוֹ פְּקָדָם וגו׳ בכבולים בהפעיל הֵסֵב משתנה
צירי

כללי הדקדוק

44

צירי א׳ לשוא והשני לחירק והאחר הֶסֵבְנוּ נ״ל —
הִרְחַבְנוּ כי לתת אלף קָרָא קמץ אחרון נשאר בו
ר״ל קְרָאוֹ קְרָאָם וגו׳ ובכי. למד הא נעלמת הה״א ונשני
קמצים נשארים ר״ל עֲשָׂהוּ עָשָׂם לא עֲשָׂהָהוּ וַעֲשָׂהוּ
בכי עין למנולם ישאר בם הקמץ ר״ל שָׂמוֹ
שָׂמוּנִי שָׂמְתָה פְּקָדָה ״ ״

יחיד	רבים	אזהרות
א׳ פְּקַדְתִּיהוּ	פְּקַדְתֶּם	קמץ ושוא בראשית
או		התיבה יתחלף בזה
פְּקַדְתִּי		בזה ובפעל הפועל יבא
פְּקַדְתָּה	פְּקַדְתֶּם	שוא ובשין הקמץ —
ב׳ פְּקַדְתְּךָ	פְּקַדְתֶּכֶם	כאשר אתה רואה כמו.
פְּקַדְתֵּךְ	פְּקַדְתֶּכֶן	בזה הצירי נקוד אחרון
ג׳ פְּקַדְתַּנִי	פְּקַדְתָּנוּ	ישאר בו ר״ל אֲהֵבַתְהוּ

בכי עין כמו כן הקמץ לא ישתנה ר״ל שְׁמַרְתִּיהוּ —
שְׁמַרְתִּנִי וכן לאחרים כמו שאמרנו בבנין פָּקַד ״

פְּקַדְתְּ

		אזהרות
יחיד	רבים	יחסרו בנמצא כמו
ג׳ פְּקַדְתּוֹ	פְּקַדְתָּם	הנמצאים בין
או	או	יחיד בין רבים כי לא יוצרכו
פְּקַדְתָּהוּ	פְּקַדְתָּמוֹ	יתרון וכן בנקבה ״
פְּקַדְתָּה	פְּקַדְתָּן	בנחי למד או אלף כמו
פְּקַדְתָּנִי	פְּקַדְתָּנוּ	מְצָאַתְנוּ מְצָאַתָּה

אבל מְצָאַתֶם הוא נ״ל פְּקַדְתֶּם שהיא הנסתרת מחברת
עם הנסתרים הזכרים כאשר ראינו ״ ״ ״
ובנחי למד הה״א תתחלף בי״ת ברובה ר״ל גְּלִיתוֹ
גְּלִיתָה וגומר ״ ״ ״

פקדת

פָּקַדְתָּ

יחיד	רבים	אזהרות
ב׳ פְּקַדְתִּיו	פְּקַדְתִּים	בזה חבא יער קודם
או	—	הבנוים כמו
פְּקַדְתִּיהוּ	—	אשר מצאת קלותיו
פְּקַדְתִּיהָ	פְּקַדְתִּין	שמואל א׳ יט׳ י׳ ״
	פְּקַדְתִּינוּ	

פָּקַדְתִּי

יבא בכנוי בדרך פְּקַדְתָּ רק השוא כי בחקור כנוי —
המדברים בעצמם כי לא יסובלו התחברות
הנ״ל כנוי הנמצאים כמו פְּקַדְתִּיךָ פְּקַדְתִּיךְ —
פְּקַדְתִּיכֶם פְּקַדְתִּיכֶן ״ ״
וכל החולם יהפך לקמץ חטוף כמו יְכָלְתִּיו האחרים ״

פָּקְדוּ

יחיד	רבים	אזהרות
פְּקָדוּהוּ	פְּקָדוּם	גם בגוף הזה תראה הקמץ
פְּקָדוּהָ	פְּקָדוּן	והשוא מחלפים זה בזה
פְּקָדוּךָ	פְּקָדוּכֶם	כאשר אמרנו בפקדה
פְּקָדוּךְ	פְּקָדוּכֶן	צירי בסוף ישאר ר״ת —
פְּקָדוּנִי	פְּקָדוּנוּ	והראשוב ״ ״

ונכחו מין ישאר הקמצים
כי דרך משל שָׁמוּךָ ובהמשלה הה בשוא סגול ר״ת
השבנים ״ ״

נכחו למה הא׳ הקמץ נשאר נ״ב ר״ת עשוני ״ ״ ״

פקדתם פקדתן פקדנו

יחיד	רבים	יחידה	רבים
ג׳ פקדתיהו	פקדתים	ג׳ פקדנוהו	פקדנום
פקדתיך	פקדתין	פקדנוך	פקדנון
א׳ פקדתני	פקדתונו	א׳ פקדנוך	פקדנוכם
		פקדנוה	פקדנוכן

ואלם יתהפך נם באלו בקמץ חטוף כמו שאמרנו
בי בלתין ״ ״

	בינוני פוקד	
יחיד	רבים	אזהרות
ג׳ פוקדו	פוקדם	הצירי יתהפך לשוא וקודם
או		שוא אחר לסגול
פוקדהו		כמו שבאו פוקדכם פוקדה
פוקדה	פוקדן	ובפתח באות גרונית ה״ת
ב׳ פוקדך	פוקדכם	אוהבה וכן בפעל אפקדך
פוקדך	פוקדכן	תפקדו ״
א׳ פוקדני	א׳ פוקדנו	בנחי עין ישאר הקמץ כמו
		בנסתרים באבר ר״ת

שמו וגו׳ בהפעיל מעירם צירי המרבשוא ״ ״
בנחי לאמר הא הה״א והסגול יתחלפו בצירי ר״ת
עושהו ״ ״

פוקדה או פוקדת אשר יבאו על משקל פוקדה
להם ישוברו הבנוים בלי שנוי אחר ואשר
המה עם פוקדת סגול הא יהפך לפתח והב׳ לשוא
ר״ת יולדתו ״ ״ ״ ״

״ ״ ״ ״ ״

״ ״ ״ ״ ״ ״ ״ ״

פוקדים

כללי הדקדוק

פוקדים

יחיד	רבים	אזהרות
נ׳ פוקדיו	פוקדיהם	אל פוקדות יעוברו
פוקדיה	פוקדיהן	הכנויים כמו נכרים
ב׳ פוקדך	פוקדיכם	ר"ת פוקדותיו בלי שמואלים
פוקדיך	פוקדיכן	בפעל פָּקוּד פְּקוּדוֹ פְּקוּדָה
א׳ פוקדי	פוקדינו	ונותר כמו בבינוני

בהפוך הקמץ לשוא ״

מקור פָּקוֹד

יחיד	רבים	אזהרות
נ׳ פָּקְדוֹ	פָּקְדָם	הקמץ כאשר אתה רואה
או		יהפך לקמץ חטוף
פָּקְדֵהוּ		מפני שוא הבא אחריו
או		ואם אות העין אות —
פוקדנו		גרונית באות גרונית
פָּקְדָה		יבא הסגול קמץ וקמץ
או		רחב בראשונה ר"ת
פָּקְדָהּ	פָּקְדָן	בפרי אהבם ״
ב׳ פָּקְדְךָ או	פָּקְדְכֶם או	יבואו הכנויים במקור
פָּקְדֵךְ	פָּקְדְכֶם	כאלו בו הא הנוספת
פָּקְדֵךְ	פָּקְדְכֶן	והא היא לא תתהפך
פָּקְדִי		לתיו ר"ת בְּקָרְבָה תמן
פָּקְדֵנוּ	פָּקְדֵינוּ	קָרְבָה וכן השאר ״
		אם המקור בפתח ע"מ

פָּקֹד מסבות אשר אמרנו בפעלים אין השוא ימלף בחירק והפתח לשוא ר"ת בְּקָעְם ואם ע׳ הפעל הא גרונית החירק יהפך לפתח וכן ע׳ הפעל הוא בשוא פתח דרך משל לְפָעֲלוֹ ״

בנפעל

כללי הדקדוק

בנפעל הצירי יהפך לשוא ד"מ הִנָּבֵא נמצא בְּהִנָּבְאוֹ
זכריה י"ג ג' וכן בפעל ד"מ של צַדְּקוֹ איוב ל"ב ב'
מן צַדֵּק " "

בהפעיל יבאו הכנויים והחירק ישאר לפניהם ד"מ.
הִקְרִיבוֹ " "

בחסרי הפ"א גֶּשֶׁת יהפך סגול הא' בחירק והב' בשוא
ד"מ גִּשְׁתּוֹ ובחסרי הקצוות תֵּת ישבור הצירי
לחירק ד"מ תִּתִּי " " "

בנחי פ"א הכלל הוא כמו בחסרי הפ"א ד"מ שִׁבְתְּךָ " "

בנחי למ"ד אלף הכלל כמו בשלמים דרך משל קָרְאִי "

בנחי למ"ד ה"א לעולם המקור הוא בתי"ו עם הכנויים
ד"מ כִּבְנֹתְכֶם יהושע כ"ב י' נגזר מן בְּנוֹת כי כמו
כן גם המקור בגזרה הזאת " "

וסוף סוף בגזרת הכפולים סֹב החולם יהפך לקבוץ
ודגש אחריו ד"מ תֻּמִּי תֻּמָּם ובהפעיל הָסֵב קמץ
ישבור לשוא כתם בהא הבנין והב' לחירק ד"מ הֲסִבָּה
ונמצא הַחִלָּם בפתח ההא בסבת הח' הבאה
אחריה " " "

עוד פֹּקֵד ישאר הדרך עצמו שאמרנו במקור —
אמנם בבנין מה יבא בצירי לפניה ד"מ כְּתֻבֶם
משלי נ' הבא בפתח תחת חולם כאשר ראינו פָּקָד
ישתנה בו הפתח לקמץ ד"מ שְׁמָעֵנִי "

בנפעל צירי יתהפך בשוא כדרכו דרך משל שֵׁמְחִי
מן שָׁמֵם וכן בחסרי הפ"א תֵּם מתן " "

בנחי פ"א יור הבאים בפתח יתהפכו בקמץ ד"מ רְשָׁעוֹ
מן רָשַׁע והנה עין בהפעיל כמו שרמזנו במקור
בכפולים הֲקִימֵנִי מן הָקֵם ונחי למ"ד הא' לא ישתנו

כללי הדקדוק

כלל רק הה"א נעלמת בחי' ובכנויים כעם ועבור
החולם לקמץ חטוף ופעם לקבוץ ר"ל מן אזן אָזְנִי
מן חק חֻקָּה כְּחַדִּי כְּקָדְרוֹ, לא ישתנו כלל עפרינה —
יחובר בכנויים כמו פקדע וכדי שלא לבא לידי שבוש
טוב לי להר להשתמש מכנויים הנפרדים ושלא —
לחבר למורכבים פעל הזה וחבירו וכן בכל מקום
אשר תשבש בו הדעת ״ ״

עתיד אֶפְקוֹד תִּפְקוֹד יִפְקוֹד נִפְקוֹד דרך אחר —
למרבעתם בהתחברם לכנויים ונתן המשל
ביִפְקוֹד ונדייל בולם ״ ״

יחיד	רבים	אזהרות
ג' יִפְקְדֵהוּ		תבחין בין יִפְקְדֵנוּ
או		לאיסיר נסתר
יִפְקְדוֹ	יִפְקְדֵם	ליִפְקְדֵנוּ לרבים מ"ב
או		כי הא בסגול ודגש
יִפְקְדֶנּוּ		בנון הבנע נה"ב בצירי
יִפְקְדֶנָּה	יִפְקְדֵן	ובלי דגש ״ ״
או		חולם לפני ךָ כֶם כֶן
יִפְקְדָהּ		ישתנה לקמץ
או		חטוף ולפני שאר הכנויים
יִפְקְדֶהָ		ישתנה בשוא אם העתיד
ב' יִפְקָדְךָ	יִפְקָדְכֶם	בפתח תחת חולם ישמור
יִפְקְדֵךְ	יִפְקָדְכֶן	כללי הכנוי והמקור דומה
יִפְקְדֵנִי	יִפְקְדֵנוּ	לו ״ ״

בְּפַעֵל הצירי יהפך לשוא
כדרבו תְּסַבְּבֵנִי ולפני
ךָ כֶם כֶן לסגול דרך משל יְאַהֶבְךָ ״ ״
לפעמים

לפעמים כנוי הנסתר יחיד יבא שלם בן בדרך זה —
בִּרְכָתְהוּ יְבָרְכֶנְהוּ בנוי שני אותיות אית "" ""
תבאנה בשוא ד"ת תְּשׁוּרֶנִי תְּצוּרֶנִי בשורש מְצָא הקמץ ב
ישאר בו דרך משל יִמְצָאֶנָּה בנוי למד הא —
הסגול יבא לצירי ד"ת תְּרְאֵהוּ · ובפעלים העולים או ישאר
או יבא לקבוץ ד"ת יְסוֹבְבֶנִי יְסֻבְבֶנִי ובהפעיל שורק במקום
צירי ד"ת מן הֵסֵב יְסִבֵּנִי לפעמים כנוי המדבר בעדו
יהיה ני במקום ני ד"ת יְרָאֲנִי במקום יְרָאֵנִי תְּבַקְּרִי
תְּפַקְּדוּ תפקודנה מחוברו כמו פְּקָדִי פְּקָדוּ
פְּקוֹדְנָה "" "" ""
שמור ושמעת כי כנויים המחוברים מורכבים לא יחוברו
בפעלים העומדים והזהר לך כי אם תמצא
במקרא בפעלים ההמה איננם כנויים פעולים רק
כנוי אחר יורו מהנפרדים ד"ת יְצָאוּנִי כמו אמר
יְצָאוּ מִמֶּנִּי לא יְצָאוּ אותי כי לא יתכן ומעטים הנה
עצמו לא יבאו בכנויים פעולים כמו גָּדֵל וחביריו
כי הפעולה אינה יוצאה מהם והכנוי מורה שהפעול
לא תבא בו "" ""
ועתה אשכילך בדרך אשר נתנו להכיר שרשי
כל הפעלים כי דבר מצורך הוא "" "" ""

להכיר השרשים פרק כח"

ארבע בחינות נתנו לנו המדקדקים וגדול הרב
בעל ערוגת הבושם להכיר שרשי הפעלים
ובהם נעתור כי טובים הם לפעול
לידעתנו המבוקשת "" ""
"" "" "" "" ""

כללי הדקדוק

בחינה הא' נכיר שורש הפעל בבינוני העבר והעתיד
פעל הוא ר"ל נמצא יָשׁוּר אם תאמר ששרשו
שור בהיותו ע"ה ישוב תבית אל העבר שהוא שָׁדַד
שנמצא ושָׁדְדוּ בירמיה ל"ב ותדע ששרשו מן הכפולים
וכן להפך אם תביט אל העבר לבדו תמצא ר"ל
הוקם אם תאמר ששרשו יָקַם כי כן תמצא הוּקְמוּ
הגזרה ההיא ע"ה תביט גם אל העתיד פעל ההוא
ותראהו יָקוּם ובירר הוא אֵרֵד אם כן איגע
מגזרתו " " "

בחינה הב' היא בסימני הנקוד כי מודעת שהפעל בעבר
לנסתר מבנין הקל מנחי ע"ן הוא קמץ ר"ל שָׁב
קָם כי הקמץ הוא תנועה גדולה ויורה אחריו אות
נחה והיא הוי' והכפולים הם בפתח ר"ל סַב
תַּם וכמו כן בעתיד הנפעל אם תמצא תָּגֹל –
בקמץ תדע שהוא מנחי ע"ו ה"א כאשר יורה
קמץ הגימל ויגל כמים משפט בפתח שורשו גלל
כי הפתח הראוי לבא באות הפעל בא בגימל
ורומז לנו לאסף שרשו בכפל " "

בחינה הג' היא בסימני הדגש ר"ל קרוב הדבר לחשוב
תיבת יִתְרוֹן שתהיה מנחי ע"ן כי היא ע"מ
תְּרוֹם וכמו זה שרשו רום כן יהיה יִתְרוֹן שרשו
רון אמנם כי תראה בדגש יְרַנְּנוּ תְּרַנֵּנוּ וכן באמירתו
יורה באצבע כי השרשים מבעלי הכפל כי לא בא
הדגש בנחי ע"ן וכן יועיל הדגש להבחין בין חסרי
פ"א יוד ר"ל אֶצֹּק בדגש אבל [illegible] כן אֵשֵׁב
כאשר אמרנו כבר [illegible] בבנוי
הבנינים " "

בחינה

כללי הדקדוק

בחינה הד׳ היא בחינת השמות הנקרא בנינא והוא
קל ישד תחת האות כאשר תראה גם לו פעולה
להבחין השרש כי בבאו תחת יוד יורה יוד נחה נעלמת
ר״ל כילא ישנו הלא שורה כי שרשו ישן ולא שנה
כמו אחרי דבר לא ישנו כי אומנו בו וכן נראו בני
ישראל שרשו ירא ויורגני הנעים ולא בא בתיבת נראו
בני האלהים כי שרשו ראה " " " "

ארבעה המה משיבי לבת המאמרים הנעימים הנ״ל
ונעים כי תשמרם בבטנך יכנו יחדיו על
שפתיך " " " "

ודע כי גם בשמות יש להם שרש וכן נודע אמר כל
המדקדקים הרשים גם ישנים ולאותיות
שרשם תבאנה מחוברת מאותיות האמנתיו אשריתנו
לכל שם תבניתו ר״ל תרומה אותיות רום הם אותיות
השרש והתיו וההא הנה שתים מאותיות האמנתיו —
הנוספות לבנה וכן תבנית שרשו בנה והתיו הם —
מהאמנתיו והיוד היא חלוף ההא כאשר יקרה לה —
בפועלי גזרה הזאת והנה גזרות השם הנה הגזרות
אשר שמנו בפועלים כמות זה כמות זה וכדי שתוכל
להבחין כל שם מאיזה גזרה הוא אמנם מליתן לך
ארבע בחינות כאשר נתתי לך להכיר שרשי הפעלים
לקוחות גם הנה מהמחבר הנזכר לעיל " "

בחינה הא׳ להבחין השם מאיזה גזרה הוא מהפעלים
זה כאשר השמות נגזרים מהפעלים ד״מ —
מחשבה תראה כי שרשה חשב כמו שתגזור כי מחשבותי
שרשו חשב וכן תוכחה תגזור כי שרשו יכח אחר אשר
תמצא הוכחת כי כן שרשו וכן בכל שם הנגזר מן
הפעל כאשר תבחין מהבנתו " "

בחינה

בחינה הב' היא בשנות הסמיכות אם אל הכנויים אם
לזולתם והמשל להבחין בין עצה לעדה ושנה
ושיבה וצירה השוים במשקלם ומתחלפים בשרשיהם —
תחבר כנוי לכולם עצתו עדתו שנתו צירתו שיבתו
ובהן אותם שישתנה הנקוד באות א' שבהם מפני
סמיכות הכנוי שהם עדתו שנתו עצתו, תדע
ששרשם שוה יעד ישן יעץ מגזרת נחי יוד ואותם
שלא ישתנה שהם צירתו שיבתו הם מתחלפים —
מן הראשונים ושרשם צור שוב מנחי עין וכן תבחין
בין שרים דגים קנים מגר סמיכות כי שרים —
נאמר בסמיכות שרי בלי השתנות אות הא' שהיא
קמץ מורה אות הנחה והוא מנחי עין ושרשו שור אך
דגים קנים בסמיכות הם דגי קני שרשם דגה קנה
מנחי למד הא ובהנה רבות ״ ״

הבחינה הג' היא בחינת הדגשים בבא דגש באות השנית —
בשם הם מפעלי הכפל ר"ל סל גן ברבים תמצאם
סלים גנים בדגש באותיות שניות ושרשם סלל גנן אבל
דגים אע"פ שהוא במשקלם לא יבא דגש [illegible] בדגים
להורות חסרון הה"א אשר תתעלם ושרשו דגה וכל
שמות הדגושים הם מהכפולים כמו ספה חפה מלוה
חים ומור אבל חטה שרשו חנט והדגש יבא לחסרון הנון
והוא בא מן הארמי כי חטים מתרגם חנטין ״ ״

הבחינה הד' היא בחינת ההכרה והמשל בשם ארן באשר
נספק בשרשו אם הוא ארר או אור או ארה —
או ארן נאמר אם שרשו ארר כמו חלון ששרשו חלל
והקמץ בשביל הריש אשר לא תקבל דגש להורות
אות הכפל הנה זה לא יצדק כי מצאנו ארן הערות

משתנה

כללי הדקדוק

משתנה ניקודו מפני הסמיכות לא כן צלון התיבה ולכם נאמר ששרשו אור ובא שם עָשָׁן שרשו עשם — שישתנה גם הוא בסמיכות כמו עְשַׁן לבי או שיהיה ששרשו צָרָה ובא שם צָלוֹן ששרשו צָלָה כי ישתנה — גם הוא בסמיכות ונמצא צְלוֹן גם אלה לא יוצרכו מפני שיהיה ראוי לבא אחר הריש וו שבאה בְצָלוֹן — וְשָׁשׁוֹן נשאר א״כ בהכרח ששרשו צלן כמו שאמרו המדקדקים כולם ממון שרשית בולא נוספת כמו אברין ותוה תקיש על בשאר לנגזור על אמתת שרשי השמות״

מן הטעמים פרק א׳

מספר הטעמים לפי רוב המדקדקים הם לא נחלקו לשלשה חלקים היינו יש מהם נקראו מלכים כי כל אחד מהם הוא כמלך לשלוט להלך הדבור ולהעמידו שם ונקראו לכן בשם טעמים מפסיקים ושבעה נקראו משרתים ובלתי מפסיקים ויבאו לפני המלכים לשרתם ולהמשיך הדבור בלי הפסק וחמשה נקראו בשם קוצים ושברים ונבאר שמותם ״ ״ ״

המלכים הם

זרקא שְׁרָא פָּזֵר קַרְנֵי פָרָה תְּלִישָׁא אזלא רְבִיעַ שְׁנֵי גרישין
פסק ולגרמיה ו זקף גדול פשט זקף קטון טרחא
אתנחתא תביר שלשלת יתיב סוף פסוק ״ ״

ואלה הם המשרתים

שופר ישר שופר הפוך יֶרַח בֶּן יוֹמוֹ תַּרְסָא קַדְמָא דַרְגָּא
מאריך ״ ״

והקוצים

כללי הדקדוק

והקוצים המה

תרי טעמין מקף - געיה בשופר " " " "

קודם שנבוא לבאר הטעמים הנ"ל אדעה בבא הטעם
בנקוד אחרון בתיבה אז היא מלרע וקודם לו
היא מלעיל " "

הזרקא דרכו לבא קודם ש"ר לעולם ולפעמים
יבאו שני זרקא זה אחר זה ור"ת הנה כל
בכ"ר ואין כח לעשות מלעיל ומלרע כי עד כי יבא
בסוף התיבה תוכל להיות מלעיל כמו ערר ישכבו
ואז התיבה נדרשת מעצמה וצריך להבין משקלה ויגיד
עליה תיבה אחרת כמו הבאה בטעם אחר כמו ערר
היא עת פעל והיא מלעיל כי כל פעל היא מלעיל וכו
הזרקא להעמיד הדבור לכן הוא מפסיק " "

שרי דינו כזרקא להפסיק אבל לא לעשות התיבה מלעיל
או מלרע וגם עליו יגיד רעו ויבא לעולם אחר הזרקא "

פזר כמו כזרקא להפסיק הדבור ועל הרוב יבא אחרון
תלישא ואחר התלשא קדמא שבאו פעמים רבים
זה אחר זה והוא מטעים היינו יבחין בין מלעיל
ומלרע " " "

קרני פרה לעולם יבא אחר ירח בן יומו והוא מפסיק
ומטעם " " "

תלשא נקראת גם תלישא גדולה ובאה לעולם בראש
התיבה ולכן אינה מטעמת ודינה כזרקא ושרי
והיא מפסקת " " "

" " " " " "

אזלא

אזלא יש מי שקורין אותו גרש או גריש ולמנין יבא על
הרוב קדמא ולפעמים יבאו הקדמא והאזלא —
בתיבה אחת ד"ה ויספרתי את לב האבן והוא מפסיק
ומטעים " " "

רביע כמו ככה האזלא, וכן שני גרשין הנקראים
גם כן גרשים " "

פסק ו לגרמיה ו יבאו שניהם על צורה אחת כאשר
אתה רואה וההבדל שבין שניהם הוא זה כי פסק
לא יבא כי אם בין משרת למלך כמו בין דרגא לתביר
ובין שופר ישר לאתנח וכן לפעמי' לגרמיה ו יבא על
הרוב לו בין שני שפרות שאחריהם רביע כמו
כי ו תבין קורא ואין לגרמיה טעם כמו הפסק אלא סימן
בעצמה שאותו הטעם הקודם לו הוא לבדו (וזה משתנות
לגרמיהן) מלך על כל שאר המונחים או שפרות —
ישרים ולפעמים יבא אחר שופר ישר א' שאחריו רביע
בראש הפסוק כמו ליו' ובלילה " "

זקף גדול הוא מפסיק ומטעים " "

פשטא יש שקורים אותו קדמא ולקדמא קורין אזלא —
וההפרש שיש ביניהם הוא כי הפשט לעולם יבא
בסוף תיבה על שפת אות אחרונה שבה והקדמא
יבא באמצע תיבה ובראשיתה ואחריו יבא הזקף קטן
ועם כל זה הוא מפסיק ומטעים ובבא שני פשטין בתיבה
אחת או היא מלעיל והא' יבא בראשית התיבה ובאמצעה
והוא המטעים והשני יבא לתוספת הפסק " "

זקף קטן הוא מפסיק גדול ואולי כי זאת היא הסבה שפעמים רבות
נראה בו שני הנקודות כמו באתנח וסוף פסוק כאשר נבאר
בר וזה ענין המסרה " "

טרחא

כללי הדקדוק

טרחא הנקראת גם כן טפחא לאחריה יבא אתנח או סוף
פסוק ולפי תבא תיבה אחת או שתים בינה לאתנח
יבא אחריה מארך או שופר ישר ובינו לס"פ יבא לעולם
מארך " " "

האתנח כחו גדול להפסיק ולהטעים ולפעמים יבאו
רצופים האתנח וסוף פסוק ר"ל שני השבעה
לקמצים " " "

ולא יבאו בפסוק אחד לעולם שני אתנח וכחו לשנות
הנקודות כמו הסוף פסוק אשר מזה נדבר
בפרק הבא בפני עצמו " " "

תביר יפסיק ויטעים ויבא על הרוב אחר דרגא ויבא
גם תיבה הראשונה בפסוק ותביר אחר תביר
כמו ויבא וישב " " "

שלשלת יבא תמיד בפסק אחרון ועל הרוב בראש פסוק
יפסיק ויטעים " " "

יתיב יעמיד הדבור ויטעים וההפרש שבינו לשופר הפוך
כי היתיב לעולם יבא לפני כל נקודות התיבה –
ועירה שהיא בת הברה א' ר"ל קול ששון או מלה בת
שתי הברות מלעיל ר"ל ורעו את ארץ אשור והשופר –
הפוך הנקרא ג"כ מהפך יבא אחר הנקודות או בשאר
התיבות ורק שניהם לבא לפני הפשט " "

סוף פסוק הוא המפסיק הגדול מכלם ומטעים גם כן
וישנה הנקודות בתיבות כמו אתנח כאשר בא בסמוך "

משנוי הנקודות מסבת אתנח וס"פ נב"

יהפכו שני הטעמים הנ"ל בכל מקום הפתח לקמץ בין בפעלים
בין בשמות ר"ל שמים במקום שמים אחר במקום אחר "
וגם ימצא בהגף קטן במקומות לבד אשר נמסת מבעלי המסורת "
לפעמים

לפעמים יבא פתח בא"ס כאשר ירד באצבע הנ"ל ובפרט
בפתח לא ישתנה כאשר כבר נשתנה מסבתם
או מסבה אחרת ר"ל וַיֵּלַךְ כי היה ראוי להיות וַיֵּלֶךְ ונשתנה
מסבת סוף פסוק ולא יכול להעלות שתי תרועות מפני
שהוא פתח קטן לפתח גדול ומפתח לקמץ וכן כתב
הרא"בע בסוף חיי שרה על תיבת הזאת הבאה בסוף
פסוק ותקם רבקה ונערותיה ומטעם הזה עצמו
נראה כל וַיֹּאמַר בסוף פסוק בפתח יען מתחלה היה
וַיֹּאמֶר והבן " " "

שמות הבאים על משקל קֶטֶל סגול הא' יתהפך לקמץ
בא"ס אֶרֶץ אָרֶץ חֶסֶד חָסֶד וכן יאמר בְּתִפְאֶרֶת
כי תשתנה תִּפְאָרֶת ויצא יד מן הכלל אשר נמסרו " " "
השוא בא"ס יהפך לסגול ר"ל פְּרִי פֶּרִי דְּבָרְךָ דְּבָרֶךָ
וכן כל כנויי הנמצא זכר " "

אמנם בפעלים בנוכחי הרבים ובנקבה נסתרת —
בעבר ונמצאת בעתיד לכשיבא שוא בעין
הפעל בא"ס יתהפך באותו הנקודה אשר תנקד אות
ההיא ביסוד בזמן ההוא עצמו לך בהזהר כי אם
היה בהפתח תנקד בקמץ והא לך המשלים פָּקְדוּ —
בא"ס יהיה פָּקָדוּ כי כן היסוד פָּקַד בפתח קָפְצוּ
יתהפך לְקָפֵצוּ כי כן ביסוד היה קָפֵץ בצירי וכן יָכְלוּ
יתהפך לְיָכֹלוּ כי כן ביסוד הוא יָכֹל וכן יאמר —
לנקבה יחידה פָּקְדָה קָפְצָה יָכְלָה כי ישתנו לְפָקָדָה
קָפֵצָה יָכֹלָה [illegible] בעתיד יִפְקְדוּ תִּפְקְדוּ תִּפְקְדִי יהיו
בא"ס יִפְקֹדוּ תִּפְקֹדוּ תִּפְקֹדִי כי היסוד הוא יִפְקֹד
בחולם וכן יִשְׁמְעוּ תראה יִשְׁמָעוּ יען היסוד הוא יִשְׁמַע
בפתח כאשר אמרתי וכן בצווי מן פִּקְדוּ יבא פְּקֹדוּ כי
היסוד הוא פְּקֹד ודי למבין " "

עוד

עוד מאתנח וסוף פסוק נ"ל הסבור והפוך בתיבה זעירה
או משתי הברות מלעיל תתהפך מנקודות הראשונות לה
לקמץ ד"מ צרה ופתח " "

מטעמים המשרתים פרק ג"

השופר ישר נקרא ג"כ הולך או מונח ישרת לאתנח ולהמשיך
הדבור עד המלך און מאשר עמו לנגינה
כאשר אמרנו והוא ישעים " "
שופר הפוך אינו מפסיק ומשעים מלמעלה למלרע וכבר
שמו למעלה ביחוד המפרש שיש ביניהם
ונקרא ג"כ מהפך כאשר אמרנו .
ירח בן יומו ישרת רק לקרני פרה ומשעים .
תרסא תלא בסוף התיבה אינו מפסיק ואינו משעים
ובו תשמור דרכי התלשא ודרגא וסגול נקרא
ג"כ תלישה קטנה " "
קדמא ישרת לנו מלכים לזרקא לאזלא או גריש ולתביר
ואינו מפסיק אך ישעים " "
דרגא שאינו מפסיק והוא משעים ישרת לתביר ולרביעי
מאריך הנקרא גם מרכא ישרת לאתנח וסוף
פסוק וימשיך הדבור עדיהם וגם
בו תבחין המלרע מהמלעיל " " .
ועתה נדבר מין הקיצים אשר הם חמשה כאשר
רמזנו והיו לארבעה כי הרפה לעת כזאת
נשמט בכתובים כמיותר כי הוא הפך הדגש הנקרא
חזק-גם נודעת. הכוכים אמת היא אך לנו זכרון
בכתיבות ידי והוא כמו קו קטנה על רוחב האות

כזה

כללי הדקדוק

כמו נכון ואמרו האחרונים להעבירו מן הרבים —
להתרחק מן המבוכה ואות אשר איננה דגושה מסתמא
תהיה רפויה וזה נשמע משש אותיות הכפולות כאשר
נאמר בדגש א״ב איפה נשארו לנו לדעת ארבעה
קוצים ודרכם " " " "

תרי חותרין. ולזה אל הדרגא נשרת לתרחא ר״ל מעיבא
לו ... נושאים התיבה כמו המשרתים — S
ולכן אחרים שתוהו בהם " " " "

המקף — שמושו לדבק שתי תבות יחד ויבאו בין שם
למלה או בין שני שמות או בין מלה לפעל או
בין פעל למלה או בין פעל ושם אמנם לא יבא בין
פעל לפעל ויבא מקף אחר מקף תיבות הברה אחת
הנקודות בצירי יתהפכו לסגול בשביל המקף ר״ל את
בן לב ודומיהם יהפוך בצרי נקוד ועתיד הסגול
לקמץ חטוף ר״ל ישמר — שיר כסל — לך נתן־ארע
וכן נמצא בשם שלש — אלה יהפוך השורק לקבוץ ר״ל
נאמר ה׳ תבות הברה א׳ והיא קמץ רובם במקף יתהפכו
לפתח ר״ל יד — ה׳ לא כן עד — יד דרך המקף —
לעשות תיבה הקודמת לו מלעיל ולא באה נתון
בתיבה היא שום טעם אם לא תהיה הקדמא ועל־
כבא ואחריו מקף קטן. אכן יתחבר לו קו הגעיא
אם לא יקדים מלה לעירה או תיבת שתי הברות
ומלעיל " " "

מן הדגש פרק ד׳

כבר אמרנו כי הדגש הוא נקוד בתוך האות אבל
כשבא תוך הא״ו נקרא מפיק ולא דגש " "

הדגש נחלק לדגש קל ודגש חזק הקל הוא הדגש הבא
באותיות בג"ד כפ"ת הבאות בראש תיבה כמו
בראשית או אחר שוא נח שלא באו דגשים אלו -
להורות על דבר אלא לעכב קריאת אותה האות
ברפה אמנם לפעמים יבא רפה לאחר שוא נח
כמו מַלְכֵי וזה מפני שהיה ראוי להיות מַלְכֵי
ונרפה הקריאה מפני אות גרונית והרפה הראוי לבא
אחר שוא נע לא מתקנתו והחזק הוא יבא על ענינים
שונים ויבא גם באותיות שמו"קן גוללים " "
ואלו הם האופנים שבא דגש החזק
א' על חסרון אות כי לו תהיה השרש כאשר ראינו
בחסרים או נ' או חסרון נון הנפעל או חסרון ב'
מן ב' להורות הבניינים פיעל פֻעל והתפעל ג' על
חסרון אות הכפל בגזרת כפולים ד' אחר הא -
הידיעה ה' אחר וו ההפוך בעתיד ו' אחר תנועה
קטנה להורות הנח אשר יחסר ויבא לתפארת
הקריאה ואחרים כאלה כי לאהבת הקצור
השמטתים " " "

והנה אלה לך כללי בג"ד כפ"ת הרמוזים בדבור
כל בג"ד כפ"ת דסמיך ליהוא רפה בר מתניק -
ומפסיק ודחיק ואתי מרחיק וזה הוא ביאורו אותיות
בג"ד כפ"ת הבאים בראש תיבה לעולם הם דגושים
אבל כשתבא א' מאותיות יהוא בסוף תיבה הקודמת
אז אות בג"ד כפ"ת היא רפויה וזו כל בג"ד כפ"ת -
דסמיך ליהוא רפה אמנם מארבע סבות יבוטל זה
הכלל והראשונה הוא מפסיק כי כשהאות הסמוכה
לבג"ד כפ"ת הוא היא מפסיק אז אות בג"ד כפ"ת -
היא דגושה ד"מ בְּצָרָה תשים או כשיקדימו ו' אויר
מוצאות

כללי הדקדוק

מוצאות במבטא ד"מ יָדָיו תְּבִיאֶנָּה הן כל צמא שבתי תנחה
ויוצאים מן הכלל כי תהו שָׁלוֹ בִּי תְּבַר " "

ם' מפסיק אם יבא בתיבה אשר סופה יהוא טעם א' מן
המפסיקים והמה המלכים אשר ראית לא יבא הדגש
בבג"ד כפ"ת דרך משל עֲשׂוּ כָלָה " "

ג' דחיק כי מלה זעירה שסופה הא ונקודה בפתח או קמץ
ומסמוך עם מקף אחריה ובבג"ד כפ"ת אחריו ידגש מַה־
בְּרָכָה וכן אם התיבה שסופה הא היא עם מקף ואחריו
מלה זעירה מתחלת אם בג"ד כפ"ת יבטל הרפה ד"מ —
תִּבְכֶּה־בָּה ובזה שוה הכלל לאותיות ט"ס שקץ נולים
ד"מ אֵלְכָה – נָּא " " "

ד' אתי מרחיק כי תיבה מלעיל וסופה הא נד כי תהא —
נעלמת בלתי שרשית ואחריה בג"ב תיבה מלעיל שראשה
בג"ד כפ"ת או ט"ס שקץ נולים באופן שאין בין טעם
התיבה הא' לב' כי אם תנועה א' לא יבא בה הדגש ד"מ —
וַעֲשִׂיתָה – בְּאוֹ אַרְצָה – כְּנַעַן ואם תהיה ההא שרשית
היא רפוה ד"מ עֹשֶׂה פְּרִי ואם היא אחר פעול עם כי תהיה
שרשית יבטל הרפה דרך משל תַּעֲשֶׂה – כָּלָה " "

וידעת כי יש ג' מבטלים אחרים לרפה א' כשתבא בראש
תיבה שתי אותיות בג"ד כפ"ת ממוצא א' והא נקודה
בשוא כמו בְּהִכָּבְדִי בְּקָרְנֵיה אבל כשאינם ממוצא א' לא
יבא הדגש ד"מ קָרְאוּ בִּכְתִּים ויוצא מן הכלל אֵגֹר נָא
גִּבֹּר ב' אם חצי התיבה דומה לחצי האחר בג"ד כפ"ת
הא' בדגש ד"מ וְשַׁתֵּי כַּכְּוֹרַב אחר שוא נח יבא בו
דגש ד"מ וַיֵּרָא בָּלָק ושמונה יצאו מן הכלל כי נדגשו
בל. מבטל הרפה והמה כי נָאוָה נָוֶה ב' פעמים — ,

עם זו גאלת ידמו כאבן מי כמכה שני הדברים הדברים
סבבה כסנתרין וקומה כקומת אלהין וזה יספיק —
לבאר בענין זה נשאר להורות הגעיא ודרכיו ״

הגעיא הנקרא ג״כ מתג הוא קו דומה לסוף נסוף נבא —
להרחיב ולהגביה הקריאה ומחלוקת גדולה בין
המדקדקים אם כשבא בין קמץ לשוא ישנו כח להעמיד
הקמץ ברחב כשאר הטעמים אם לאו זה אומר בכה וזה
אומר בכה ודבר נהגו הקוראים להשוות אותו לשאר
הטעמים בזה וקוראים הקמץ ברחב אמנם צריך ליזהר
כי במקום שתשתנה משמעות התיבה בשביל הרחב אין
להקפיד לגעיא ר״ל שָׁמְרָה הוא צווי ונמצא שָׁמְרָה נפשי
אם נקרא שָׁמְרָה בקמץ רחב לא תשתנה משמעותו ויהיה •
נראה כעבר לנקבה נסתרת בזה ובכיוצא בזה צריך
לקרוא בחטף ותשאר התיבה במשמעותה אם תבא קודם
שוא אחר חירק אם תתנועע יוד השרש בתיבה היא השוא
ההוא יהיה נע ר״ל ייראו ודומה לו כשיבא קוץ הגה באות
שואית תחת השוא לפתח ר״ל שמעו — נא אך לא לפתח גמור
כאשר בזה טועים רבים מבני אדם והוכים במוסר בעל
את אך קריאתו בסגול הנקרא פתח קטן ואין אנו בקיאין —
בזה לכן טוב לקרוא להוציא אותו שואי שוא ולא פתח
הוא אמנם בבואו לפני אות אהח״ע בשוא נוטה השוא —
לקריאת תנועת אות ההיא ר״ל ואכלת כמו קמץ רשו
אפוא כמו שורק לפני יוד בלתי נקודה חירק נוטה
לקריאת חירק ר״ל ביד משה ויעקב ״ ״

כלל: הדקדוק

אמר המחבר מה נמלצו אמרי יושר הרב ארקיוולטי ז"ל
אשר כתב בספרו לקיים כלל. הדקדוק צריך להבין
שמנה ענינים בתיבה והם מ"ש פ"ג מ"ב ג"ע והיינו —
משקל שרש פעל זמן גוף בנין גזרה ענין ושלש
למנוע טוב מבעלין אזכיר בשמו לכל מלמד כי בשמנה
פקידות האלו יפקוד את תלמידו אחרי צאתו מכלל.
הדקדוק עד אשר יראה כי סמוך לבו לא יירא כי עוד
יכשול באבני השגגה היוצאת ר"מ ישאל לו על תיבת
תְרַכַּבְנָה יצוה לו לנתח אותה לנתחיה והוא ישיב
על ראשון (ראשון) כי תְרַכַּבְנָה היא עם תְשַׁבַּבְנָה והשרש הוא
רָכַב הפעל הוא עומד כי לא תוכל לומר זה רָכַב אומר
על זה רָכַב ולכן לא תאמר רָכַב את החמור אך רָכַב
על החמור הזמן הוא עתיד וכן תורה התיו שבראש תיבה
והנון פתח מהפכת אותה לעבר ולכן יבא הדגש בתיו
ובא יבא פתח בעין הפעל במקום חולם כי כן דרך
פועלים העומדים הגוף הוא נסתר לנקבות רבות
והנון והא בסוף התיבה אחרי השרש תהיינה המורות
את הדבר הבנין הוא הקל יען טעם לדברו כי לא
נמצא בתיבה הזאת לא אות מיותרת מהבאות —
להורות הבנין ולא דגש מלבד המשקל אשר גם הוא
יורנו הגזרה היא מן השלמים וסוף סוף הענין הנעדרת
האדם על בעליו. וכן יעשה בתיבות אחרות ובשמות
בנויים ומלות ישאל על אשר יגיע עליהם ויפקדנו
לבקרים ולרגעים יבחננו בעת למדו במקרא בתיבות
היותר זרות ובטוח יהיה בלבו כי זהו הדרגל היותר
הנון והאמתי לקיים כל מאמרו אשר מסר להשכילנו
במלכה

כללי הדקדוק

במלאכה הזאת יצא מלפני ארוך ונשבר ותמורתו בידו
ואתה עתה קורא נעים קח נא מנחתי זאת הקטנה
כאשר היא ותצילני תלונות אשר תולנה לבא עלי בשנותי
את טעמי מסדר הקדמונים כי מימיהם אני שתיתי והמה
השקו הגן הזה ויצא פרח ויצץ ציץ והוא מאתם יצא
ורק יגעתי ומצאתי וכפי דעתי אשר הניחו לי סדר —
חדש ויותר נקל כאשר קדמתי ואמרתי בהקדמתי —
הקטנה לספר הזה , ואל שדי יתן לך רחמים ויברכך
והרבך ויראך מתורתו נפלאות
כאשר בלבבך ״ ״
נאם הצעיר שמחה קלמני המחבר המניה

ב׳ ה׳ ל׳ א׳ ז׳
ת׳ ז׳ ש׳ ל׳
ב׳ ע״ ״

END OF FILM

PLEASE

REWIND